

SCENARIO'S UITWERKING KOSTENTOEDILING METHODE GEBIEDSKENMERKEN WATERSCHAP VECHTSTROMEN

AB-werkgroep aanpassing belastingstelsel
Versie 1.0, augustus 2024

INHOUDSOPGAVE

1.	Inleiding	3
1.1	Wetsvoorstel aanpassing belastingstelsel	3
1.2	AB-werkgroep.....	3
1.3	Scenario's	3
1.4	Leeswijzer	4
2.	Watersysteemheffing en de kostentoedeling	5
2.1	Watersysteemheffing.....	5
2.2	Kostentoedeling	5
2.3	Huidige methode kostentoedeling: methode Delfland	5
2.4	Overige keuzes die te maken hebben met de kostentoedeling	6
2.5	Heffen.....	8
2.6	Methode Gebiedskennmerken	8
2.7	Gebiedskennmerken	11
2.8	Wijziging tariefdifferentiaties.....	12
2.9	Relatie gebiedskennmerken en tariefdifferentiaties	12
3.	Scenario 1 – Rekenkundige uitkomsten kostentoedeling	13
3.1	Kostenaandelen Ingezetenen, Ongebouwd, Natuur en Gebouwd	13
3.2	Financiële gevolgen	14
4.	Scenario 2A – Kostenaandeel Ingezetenen op 30%, verlaging van het kostenaandeel Ongebouwd	17
4.1	Kostenaandelen Ingezetenen, Ongebouwd, Natuur en Gebouwd	17
4.2	Financiële gevolgen	18
5.	Scenario 2B - Kostenaandeel Ingezetenen op 30%, verlaging van het kostenaandeel Gebouwd	20
5.1	Kostenaandelen Ingezetenen, Ongebouwd, Natuur en Gebouwd	20
5.2	Financiële gevolgen.....	21
6.	Scenario 3 – Gelijkmatische lastenontwikkeling.....	23
6.1	Kostenaandelen Ingezetenen, Ongebouwd, Natuur en Gebouwd	23
6.2	Financiële gevolgen.....	26
7.	Scenario 4 – Verhogen kostenaandeel Ongebouwd	28
7.1	Kostenaandelen Ingezetenen, Ongebouwd, Natuur en Gebouwd	28
7.2	Financiële gevolgen.....	29
8.	Samenvatting, conclusie en discussie.....	32
8.1	Samenvatting	32
8.2	Conclusie	33
8.3	Discussie	33
9.	Bijlage – Belastingprofielen	35

1. Inleiding

1.1 Wetsvoorstel aanpassing belastingstelsel

Waterschappen werken aan schoon, voldoende en veilig water. Deze taak kost geld. De waterschappen betalen dit door belastingen te heffen. Deze belastingen worden door iedere inwoner, eigenaar en bedrijf betaald. Deze belastingen worden geregeld in de Waterschapswet.

De belastingen die het waterschap heft worden aangepast. Dit is nodig om een aantal problemen (knelpunten) om de belastingen te kunnen heffen op te lossen. Hiervoor is een wetsvoorstel geschreven. Het wetsvoorstel is inmiddels vastgesteld door de Tweede Kamer en wordt behandeld in de Eerste Kamer.¹ Het is de planning dat het wetsvoorstel per 1 januari 2026 inwerking treedt.

De aanpassingen van het wetsvoorstel moeten door het waterschap worden verwerkt (implementatie). Hierbij moeten door het algemeen bestuur een aantal keuzes worden gemaakt. Deze bestuurlijke keuzes moeten met name gemaakt worden bij de watersysteemheffing en in het bijzonder bij de kostentoedeling. Over de watersysteemheffing en de kostentoedeling meer in het volgende hoofdstuk.

1.2 AB-werkgroep

AB-werkgroep

Vanuit de leden van het algemeen bestuur en de fractieondersteuners is een AB-werkgroep ingesteld, om

- de "bestuurlijke keuzes voor de kostentoedeling watersysteemheffing te verkennen"; en
- een "opiniërend AB-voorstel met bestuurlijke keuze(s) voor de kostentoedeling watersysteemheffing voor te bereiden".²

De AB-werkgroep bestaat uit de volgende leden:

[Redacted list of members]

De AB-werkgroep is ondersteund door:

[Redacted list of supporters]

De AB-werkgroep heeft gevraagd vijf voorbeelden (scenario's) van een kostentoedeling uit te werken. Per voorbeeld wordt een kostentoedeling uitgewerkt, met inzicht in de financiële gevolgen.

1.3 Scenario's

De vijf scenario's zijn:

1. Een kostentoedeling op basis van de rekenkundige uitkomsten van de kostentoedeling, zoals beschreven in het wetsvoorstel;

¹ Het wetsvoorstel tot wijziging van de Waterschapswet, de Waterwet en de Algemene wet bestuursrecht in verband met het versterken van de toepassing van het profijtbeginsel bij de watersysteemheffing, het geven van ruimte aan nieuwe ontwikkelingen en het oplossen van enkele knelpunten, Kamerstukken II 2022-2023, 36 412.

² AB-brief planning en voorstel "aanpassing belastingstelsel", d.d. 23 januari 2024.

2. A. Een kostentoedeling, waarbij gebruik wordt gemaakt van de mogelijkheid om het kostenaandeel voor de categorie Ingezetenen op 30% vast te stellen (zonder gebruik te maken van gebiedskenmerken) en het kostenaandeel voor de categorie Ongebouwd te verlagen;
2. B. Een kostentoedeling, waarbij gebruik wordt gemaakt van de mogelijkheid om het kostenaandeel voor de categorie Ingezetenen op 30% vast te stellen (zonder gebruik te maken van gebiedskenmerken) en het kostenaandeel voor de categorie Gebouwd te verlagen;
3. Een kostentoedeling, waarbij gebruik wordt gemaakt van de mogelijkheid om het kostenaandelen zo vast te stellen dat sprake is van een gelijkmatige lastenontwikkeling (door gebruik te maken van gebiedskenmerken);
4. Een kostentoedeling, waarbij gebruik wordt gemaakt van de mogelijkheid om het kostenaandeel voor de categorie Ongebouwd te verhogen (door gebruik te maken van gebiedskenmerken).

1.4 Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk - hoofdstuk 2 - wordt eerst de watersysteemheffing en de bijhorende kostentoedeling kort uitgelegd. Zowel de huidige methode voor het toedelen van de kosten als de nieuwe methode voor de kostentoedeling worden beschreven. De kennis die in dit hoofdstuk wordt gedeeld helpt om de voorgestelde aanpassingen in de kostentoedeling te begrijpen en de uitgewerkte scenario's goed te kunnen plaatsen.

Wie de kennis over de watersysteemheffing en de voorgestelde aanpassingen in de kostentoedeling al heeft kan direct naar de hoofdstukken 3, 4, 5 en 6. In deze hoofdstukken worden de vier scenario's beschreven en uitgewerkt.

In hoofdstuk 7 wordt vervolgens afgesloten met een samenvatting, conclusie en discussie.

2. Watersysteemheffing en de kostentoedeling

In dit hoofdstuk worden in het kort de watersysteemheffing en de kostentoedeling uitgelegd. Ook wordt de aanpassing van het belastingstelsel beschreven waar het gaat over deze kostentoedeling.

2.1 Watersysteemheffing

De watersysteemheffing is een belasting die het waterschap heft van inwoners en eigenaren. Met deze belasting worden de kosten die het waterschap maakt voor het werken aan schoon, voldoende en veilig water (het watersysteembeheer) betaald.

De watersysteemheffing heeft als uitgangspunt dat wie belang heeft bij het werk van het waterschap, hier ook aan mee moet betalen. Bij dat betalen wordt een onderscheid gemaakt in het werk dat het waterschap voor iedereen doet (solidariteit) en het werk dat het waterschap doet voor bepaalde groepen (profijt).

2.2 Kostentoedeling

Voor het kunnen heffen van de watersysteemheffing moeten de kosten die worden gemaakt voor het watersysteembeheer eerst worden verdeeld over de vier 'groepen' die de watersysteemheffing betalen. Dit zijn de belastingcategorieën voor de watersysteemheffing.

Deze belastingcategorieën zijn:

1. Ingezetenen (= inwoners waterschap);
2. Ongebouwd (= eigenaren van ongebouwde onroerende zaken (landbouwgrond, bouwgrond, wegen en spoorwegen en andere grond);
3. Natuur (= eigenaren van natuurterreinen); en
4. Gebouwd (= eigenaren van gebouwen (= woonruimte en bedrijfsruimte).

Het verdelen van de kosten over de belastingcategorieën wordt de kostentoedeling genoemd. Met de kostentoedeling wordt dus bepaald welk deel van de kosten een belastingcategorie moet betalen. Dit gebeurt in procenten (%). Deze verdeling van de kosten wordt vastgelegd in de Kostentoedelingsverordening. De Kostentoedelingsverordening wordt vastgesteld door het algemeen bestuur. De kostentoedelingsverordening wordt ten minste eenmaal in de vijf jaren herzien.

Hoe groter het aandeel in de kosten dat een belastingcategorie moet betalen, hoe meer belasting die categorie moet betalen.

2.3 Huidige methode kostentoedeling: methode Delfland

De huidige manier waarop de kosten worden verdeeld over de belastingcategorieën wordt wel de 'methode Delfland' genoemd.

Ingezetenen

Het bepalen van de bandbreedte voor het kostenaandeel voor Ingezetenen gebeurt op basis van de inwonerdichtheid in het gebied van het waterschap. Door het aantal inwoners wat binnen het waterschap woont te delen door het aantal km² dat het waterschap groot is, wordt een gemiddelde inwonerdichtheid berekend voor het waterschap.

Met de uitkomst van deze berekening komt het waterschap in een klasse en daarmee een bandbreedte waarbinnen het kostenaandeel Ingezetenen moet worden vastgesteld. De gedachte hierbij is dat als het waterschap dichtbevolkt is (veel inwoners per km²), de Ingezetenen meer profijt hebben bij het uitvoeren van de watersysteemtaak en dus een groter deel van de kosten van het watersysteembeheer moeten betalen.

Klassen inwonerdichtheid (inwoners per km2)	Bandbreedte kostenaandeel Ingezetenen
<= 500	20% - 30%
500 – 1000	31% - 40%
> 1000	41% - 50%

Binnen deze bandbreedtes heeft het algemeen bestuur de vrijheid om een percentage te kiezen. Daarnaast heeft het algemeen bestuur de mogelijkheid om het kostenaandeel van de Ingezetenen met maximaal 10% te verhogen. Bij deze mogelijkheid heeft het algemeen bestuur 'bestuurlijke vrijheid'.

Ongebouwd, Natuur en Gebouwd

Voor het bepalen van de kostenaandelen voor Ongebouwd, Natuur en Gebouwd wordt gekeken naar de economische waarde van de eigdommen. Dit geeft een onderlinge verhouding tussen deze categorieën en daarmee kan het kostenaandeel worden bepaald.

Huidige kosten verdeling (2024)

De huidige verdeling van de kosten over de belastingcategorieën (de kostenaandelen) is in 2023 voor het laatst vastgelegd in de kostentoedelingsverordening.³ De kostenaandelen zijn als volgt:

Belastingcategorie	Kostenaandeel (%)
Ingezetenen	37,5
Ongebouwd	10,59
Natuur	0,22
Gebouwd	51,69

Hierbij heeft het algemeen bestuur gebruik gemaakt van de mogelijkheid om het kostenaandeel voor Ingezetenen te verhogen met 7,5% boven de 30%. De uitleg hierbij is dat een belangrijk deel van het werk van het waterschap zich richt op het stedelijk gebied, klimaatbestendig waterbeheer, kennis en innovatie, bijdragen voor het hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) en duurzaamheid.

2.4 Overige keuzes die te maken hebben met de kostentoedeling

Om het beeld over de kostentoedeling compleet te maken, wordt in dit onderdeel van het hoofdstuk nog uitleg gegeven over twee onderwerpen:

1. het rechtstreeks toerekenen van kosten aan belastingcategorieën; en
2. het toepassen van tariefdifferentiatie binnen de belastingcategorieën.

1. Rechtstreeks toerekenen van kosten aan belastingcategorieën

Voordat de kosten worden toegedeeld aan de belastingcategorieën, mag het algemeen bestuur een aantal kosten rechtstreeks toe rekenen aan de categorieën waarvoor deze kosten worden gemaakt.

Het gaat om de kosten die het waterschap maakt voor de heffing en invordering van de watersysteemheffing en de kosten van de verkiezing van de leden van het algemeen bestuur. Deze kosten hebben niets te maken met het werk dat het waterschap doet en deze kosten worden niet voor alle belastingcategorieën gemaakt.

Bij het rechtstreeks toerekenen van kosten voor de heffing en invordering van de watersysteemheffing gaat het om de kosten voor:

- de uitvoering van de Wet Waardering Onroerende Zaken (WOZ). Deze kosten mogen rechtstreeks worden toegerekend aan de categorie Gebouwd, omdat de WOZ-waarden van gebouwen alleen voor de watersysteemheffing wordt gebruikt; en

³ De huidige kostentoedelingsverordening is hier terug te vinden: <http://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR702855>.

- kwijtschelding van de watersysteemheffing aan de categorie Ingezetenen. Deze kosten mogen rechtstreeks worden toegerekend aan de categorie Ingezetenen, omdat (vaak) alleen aan deze categorie kwijtschelding wordt verleend.

Bij het rechtstreeks toerekenen van kosten voor de verkiezing van de leden van het algemeen bestuur gaat het om de kosten voor:

- het organiseren van de verkiezingen voor de zetels in het algemeen bestuur. Deze kosten mogen rechtstreeks worden toegerekend aan de categorie Ingezetenen, omdat voor deze categorie de verkiezingen worden gehouden.

Het waterschap heeft gebruik gemaakt van de mogelijkheid om de kosten van de kwijtschelding van de watersysteemheffing rechtstreeks toe te rekenen aan de categorie Ingezetenen. Andere kosten worden niet rechtstreeks toegerekend.

Wanneer kosten rechtstreeks worden toegerekend aan een belastingcategorie, worden deze kosten niet verdeeld met de kostentoedeling, maar moet de categorie deze kosten rechtstreeks betalen.

2. *Het toepassen van tariefdifferentiatie binnen de belastingcategorieën*

Als de kosten van het watersysteembeheer zijn verdeeld met de kostentoedeling, betalen de eigenaren van gebouwen, ongebouwde grond en natuurterreinen een bedrag per gebouw of hectare. Dit is het belastingtarief.

Het algemeen bestuur mag dit belastingtarief nog veranderen (differentiëren). Dat wil zeggen: hoger of lager vast stellen. Dit zijn tariefdifferentiaties.

Doel van de tariefdifferentiaties is het tot uitdrukking brengen dat in bepaalde delen van het waterschap of voor bepaalde gebouwen of gronden het profijt van het werk van het waterschap afwijkt van de rest van het waterschapsgebied of rest van de gebouwen of gronden.

In de Waterschapswet is vastgelegd welke tariefdifferentiaties het algemeen bestuur mag toepassen.

- Eigenaren van gebouwen of gronden die buitendijks liggen mogen tot 75% minder betalen van het belastingtarief.
- Eigenaren van gebouwen of gronden die in een gebied liggen dat als waterberging⁴ wordt gebruikt, mogen tot 75% minder betalen van het belastingtarief.
- Eigenaren van gebouwen of gronden die in bemalen gebied liggen mogen tot 100% meer betalen van het belastingtarief.
- Eigenaren van gebouwen die glasopstanden zijn mogen tot 100% meer betalen van het belastingtarief.
- Eigenaren van wegen mogen tot 100% (en bij sommige waterschappen tot 400%) meer betalen van het belastingtarief.

Het algemeen bestuur mag kiezen welke tariefdifferentiatie wordt toegepast, voor welke belastingcategorie, voor welk percentage en of tariefdifferentiaties dubbel mogen worden toegepast.

Tariefdifferentiaties gelden niet voor de categorie Ingezetenen.

Binnen het waterschap worden de volgende tariefdifferentiaties nu toegepast:

- Eigenaren van gebouwen en gronden (natuur uitgezonderd) in het winterbed van de Vecht (= buitendijks) betalen 75% minder van het belastingtarief.
- Eigenaren van gronden in een waterbergingsgebied betalen 75% minder van het belastingtarief.
- Eigenaren van wegen betalen 100% meer van het belastingtarief.

⁴ Een waterberging moet op de legger van het waterschap zijn aangewezen.

2.5 Heffen

Als de kosten voor het watersysteembeheer zijn verdeeld over de belastingcategorieën en de tariefdifferentiaties zijn toegepast, kan de watersysteemheffing daadwerkelijk als belasting worden opgelegd.

Ingezetenen

De inwoners van het waterschap betalen het solidariteitsdeel van de watersysteemheffing. Dankzij het werk van het waterschap kunnen de inwoners wonen, werken en recreëren in het gebied van het waterschap.

De Ingezetenen betalen een gelijk bedrag per woonruimte.

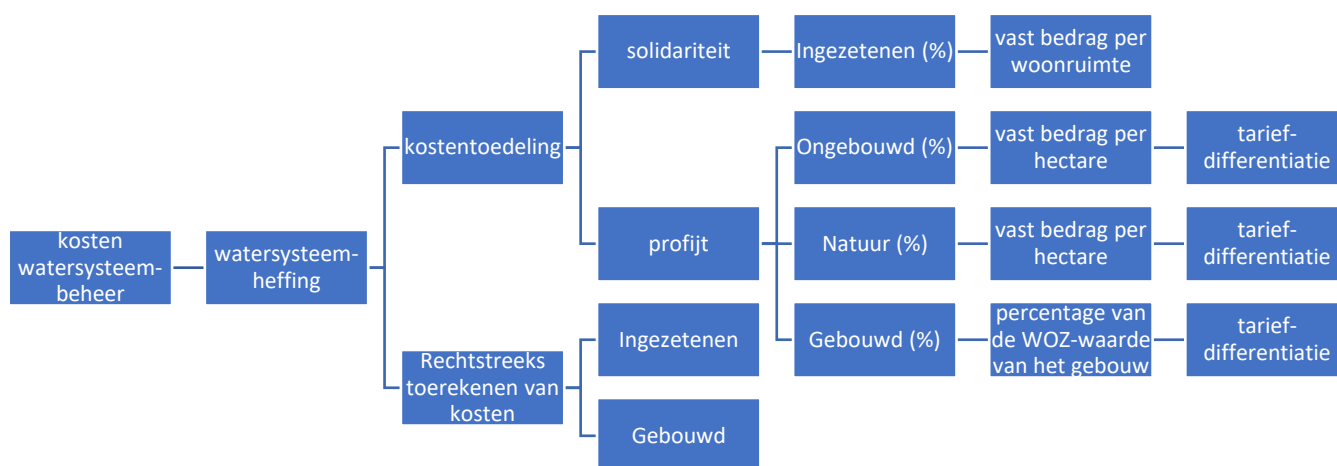
Ongebouwd, Natuur en Gebouwd

De eigenaren van gronden, natuurterreinen en gebouwen betalen het profijtdeel van de watersysteemheffing. Eigenaren hebben voordeel (profijt) bij het werk van het waterschap, omdat hun eigendommen worden beschermd en de eigenaren gebruik kunnen maken van hun eigendommen.

Gebouwd betaalt een bedrag dat afhankelijk is van de WOZ-waarde van het gebouw.⁵

Ongebouwd en Natuur betalen een bedrag per hectare.

Het geheel van de kostentoedeling en de watersysteemheffing is als volgt samen te vatten.

Overzicht watersysteemheffing

2.6 Methode Gebiedskenmerken

De manier waarop de kosten verdeeld moeten worden is dus beschreven in de Waterschapswet. Onderdeel van het wetsvoorstel en de aanpassingen is een nieuwe manier om de kosten van het watersysteembeheer te verdelen over de belastingcategorieën.

De nieuwe manier om de kosten van het watersysteembeheer te verdelen over de belastingcategorieën wordt de 'Methode Gebiedskenmerken' genoemd.

Samengevat werkt deze manier als volgt.

⁵ WOZ betekent wet Waardering Onroerende Zaken. Deze wet regelt hoe de waarde van woningen en bedrijven wordt bepaald. Deze waarde wordt ieder jaar door de gemeente bepaald. Deze waarde wordt gebruikt om verschillende belastingen te heffen.

Ingezetenen

Het wetsvoorstel brengt geen verandering in de manier waarop de kosten toegedeeld worden aan Ingezetenen.

Het bepalen van het kostenaandeel voor Ingezetenen gebeurt op basis van de *inwonerdichtheid* in het gebied van het waterschap. Door het aantal inwoners wat binnen het waterschap woont te delen door het aantal km² dat het waterschap groot is, wordt een gemiddelde inwonerdichtheid berekend voor het waterschap.

$$\text{kostenaandeel Ingezetenen} = \text{inwonerdichtheid} = \text{inwoners/km}^2$$

Met de uitkomst van deze berekening komt het waterschap in een klasse en daarmee een bandbreedte waarbinnen het kostenaandeel Ingezetenen moet worden vastgesteld. De gedachte hierbij is dat als het waterschap dichtbevolkt is (veel inwoners per km²), de Ingezetenen meer profijt hebben bij het uitvoeren van de watersysteemtaak en dus een groter deel van de kosten van het watersysteembeheer moeten betalen.

Klassen inwonerdichtheid (inwoners per km ²)	Bandbreedte kostenaandeel Ingezetenen
<= 500	20% - 30%
500 – 1000	31% - 40%
> 1000	41% - 50%

Binnen deze bandbreedtes heeft het algemeen bestuur de vrijheid om een percentage te kiezen.

Daarnaast heeft het algemeen bestuur de mogelijkheid om het kostenaandeel van de Ingezetenen met maximaal 10% te verhogen. Deze extra verhoging moet uitgelegd (gemotiveerd) worden met gebiedskennmerken. Dit laatste is wel een nieuwe voorwaarde met de aanpassingen.

Ongebouwd

Het bepalen van het kostenaandeel voor Ongebouwd gebeurt op basis van de *dichtheid van ongebouwde grond* in het gebied van het waterschap.

Deze dichtheid heeft als basis het aantal hectare ongebouwde grond⁶ per 1.000 inwoners. De dichtheid van ongebouwde grond wordt berekend met een formule die met het wetsvoorstel wordt vastgelegd in de Waterschapswet.

$$\text{kostenaandeel Ongebouwd} = \text{dichtheid van ongebouwde grond} = 0,0029317 \times (\text{aantal ha ongebouwd per 1000 inwoners})^{0,7414854}$$

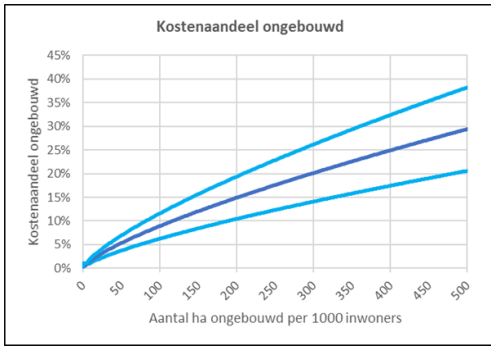
Hier is het uitgangspunt dat als er meer hectares ongebouwde grond zijn binnen het waterschap, de categorie Ongebouwd meer voordeel (= profijt) heeft bij het uitvoeren van de watersysteemtaak en dus een groter deel van de kosten van het watersysteembeheer moeten betalen.⁷

De plaatjes hieronder (grafiek) laten met de donkerblauwe lijn het verband zien tussen de dichtheid van ongebouwde grond in het gebied van het waterschap en het kostenaandeel Ongebouwd. Hoe hoger de dichtheid van ongebouwde grond, hoe hoger het kostenaandeel.

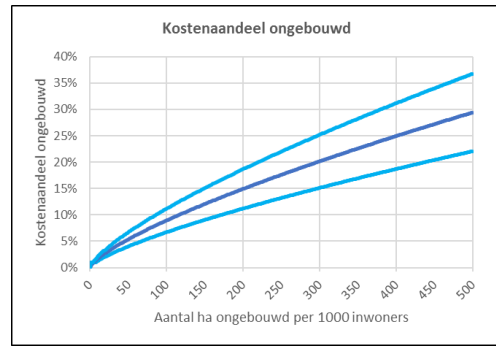
Het algemeen bestuur mag van deze donkerblauwe lijn afwijken. De eerste twee jaar met + of – 30%, daarna met + of – 25%. De lichtblauwe lijnen vormen de grenzen van deze bandbreedte.

⁶ De oppervlakte van wegen en spoorwegen behoort tot de oppervlakte van de categorie ongebouwd.

⁷ Het idee achter het voorgestelde model is dat bij een hoge dichtheid van ongebouwd en natuur het belang van deze categorieën groter is dan wanneer sprake is van een lage dichtheid. Naarmate het aantal inwoners stijgt, neemt over het algemeen namelijk het areaal gebouwd toe ten koste van het areaal ongebouwd of natuur waardoor het belang van de laatste twee categorieën kleiner wordt, *Kamerstukken II* 2022/23, 36 412, nr. 3, p. 9.

Kostentaandeel ongebouwd bij bandbreedte van + en -/- 30%

Kostentaandeel ongebouwd bij bandbreedte van + en -/- 25%

Afwijken van het rekenkundig bepaalde kostentaandeel moet gemotiveerd worden op basis van gebiedskenmerken.

Natuur

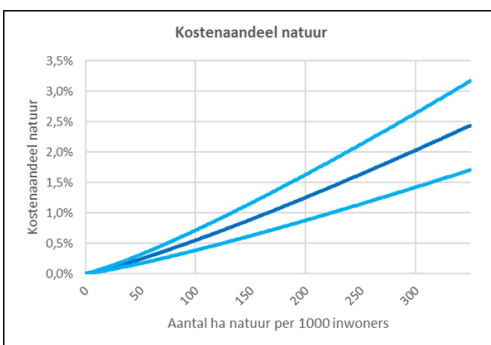
Het bepalen van het kostentaandeel voor Natuur gebeurt op basis van de *dichtheid van natuur* in het gebied van het waterschap. Deze dichtheid heeft als basis het aantal hectare natuur⁸ per 1.000 inwoners. De dichtheid van natuur wordt berekend met een formule die met het wetsvoorstel wordt vastgelegd in de Waterschapswet.

$$\text{kostentaandeel Natuur} = \text{dichtheid van natuur} = \text{Kostentaandeel natuur (\%)} = 0,0000224 \times (\text{aantal ha natuur per 1000 inwoners})^{1,1938609}$$

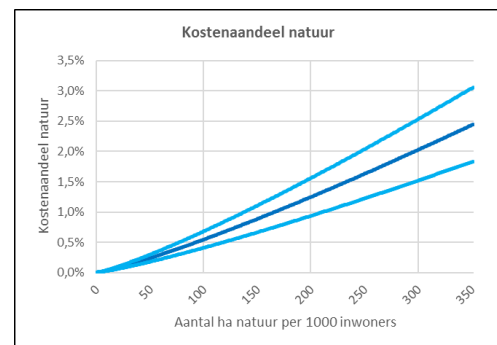
Hier is het uitgangspunt dat als er meer hectares natuur zijn binnen het waterschap, de categorie Natuur meer profijt heeft bij het uitvoeren van de watersysteemtaak en dus een groter deel van de kosten van het watersysteembeheer moeten betalen.⁹

De plaatjes hieronder (grafiek) laten met de donkerblauwe lijn het verband zien tussen de dichtheid van natuur in het gebied van het waterschap en het kostentaandeel Natuur. Hoe hoger de dichtheid van natuur, hoe hoger het kostentaandeel.

Het algemeen bestuur mag van deze donkerblauwe lijn afwijken. De eerste twee jaar met + of – 30%, daarna met + of – 25%. De lichtblauwe lijnen vormen de grenzen van deze bandbreedte.

Kostentaandeel natuur bij bandbreedte van + en -/- 30%

Kostentaandeel natuur bij bandbreedte van + en -/- 25%

⁸ Voor de watersysteemheffing is natuur de grond die is ingericht en wordt beheerd voor het behoud of de ontwikkeling van natuur.

⁹ Het idee achter het voorgestelde model is dat bij een hoge dichtheid van ongebouwd en natuur het belang van deze categorieën groter is dan wanneer sprake is van een lage dichtheid. Naarmate het aantal inwoners stijgt, neemt over het algemeen namelijk het areaal gebouwd toe ten koste van het areaal ongebouwd of natuur waardoor het belang van de laatste twee categorieën kleiner wordt, *Kamerstukken II* 2022/23, 36 412, nr. 3, p. 9.

Afwijken van het rekenkundig bepaalde kostenaandeel moet gemotiveerd worden op basis van gebiedskennmerken.

Gebouwd

Het kostenaandeel voor Gebouwd wordt berekend door de kostenaandelen voor Ingezetenen, Ongebouwd en Natuur af te trekken van 100%.

$$\text{kostenaandeel Gebouwd} = 100\% - (\text{de kostenaandelen van Ingezetenen} + \text{Ongebouwd} + \text{Natuur})$$

Het kostenaandeel voor Gebouwd is daarmee (in eerste instantie) het resultaat van de kostenaandelen van de andere belastingcategorieën.

De bandbreedte voor het kostenaandeel Gebouwd wordt bepaald door de breedtes van de andere drie belastingcategorieën. De onderkant van de bandbreedte gebouwd wordt berekend door de som van de bovenkanten van de bandbreedtes van de drie andere categorieën van 100% af te trekken. De bovenkant van de bandbreedte van gebouwd ontstaat door de som van de onderkanten van de bandbreedtes van de drie andere categorieën van 100% af te trekken.

Bestuurlijke ruimte

Het algemeen bestuur kan na de berekeningen van de kostenaandelen, deze kostenaandelen dus wijzigen en definitief gaan vaststellen. Dit hoeft niet, maar mag wel.

Het verhogen van het kostenaandeel voor Ingezetenen (het verhogen van het kostenaandeel met maximaal 10% boven de bandbreedte) en het verhogen of verlagen van de kostenaandelen voor Ongebouwd en Natuur binnen de bandbreedte moet gemotiveerd worden met gebiedskennmerken. Deze uitleg moet in de toelichting van de Kostentoedelingsverordening worden opgenomen.

De uitleg kan door de belastingrechter wordt onderzocht als iemand het niet eens is met het bedrag dat hij aan belasting moet betalen (bezwaar maakt).

2.7 Gebiedskennmerken

Wat zijn nu precies de gebiedskennmerken waarmee de definitieve kostenaandelen voor de belastingcategorieën Ingezetenen, Ongebouwd en Natuur kunnen worden bepaald?

Gebiedskennmerken zijn de kenmerken van het gebied van het waterschap zelf én de wijze waarop het waterschap zijn werk doet (zijn taak uitoefent).

Gebiedskennmerken geven de mogelijkheid aan het algemeen bestuur om het kostenaandeel van Ingezetenen te vergroten (vergroten solidariteitsdeel) of dat de kostenaandelen van Ongebouwd, Natuur vergroot of verlaagd moeten worden, omdat ze meer of minder voordeel bij het werk van het waterschap hebben (vergroten of verlagen profijt).

Het wetsvoorstel geeft de volgende voorbeelden van gebiedskennmerken.

- Veel of weinig gebied dat wordt beschermd door waterkeringen.
- De hoeveelheid recreatieve voorzieningen in het waterschap.
- Mate van agrarische bedrijvigheid in het gebied van het waterschap.
- Diensten die agrariërs en natuurterreinbeheerders aan de waterschappen leveren (bijdragen in natura, zoals maaien en baggeren).
- Mate van verstedelijking (veel inwoners op een relatief klein oppervlak gebouwd).
- Veel peilbeheer door het waterschap of vrij afstromend.
- Veel of weinig agrarisch natuurbeheer.
- De beschikbaarheid van bergingscapaciteit.
- De aanvoer van (zoet)water in het waterschap.

2.8 Wijziging tariefdifferentiaties

In de Waterschapswet is vastgelegd welke tariefdifferentiaties het algemeen bestuur mag toepassen. Het wetsvoorstel voegt hier twee tariefdifferentiaties aan toe:

- Eigenaren van gronden die liggen in een wateraanvoergebied mogen tot 100% meer betalen van het belastingtarief.
Deze tariefdifferentiatie kan niet zo maar worden toegepast. Er moet een verzoek worden ingediend en een zogenaamde draagvlakmeting gehouden worden.
- Eigenaren van woonruimten en bedrijfsruimten (beide gebouwen) moeten onderling een verschillend tarief betalen (tariefdifferentiatie gebouwd).
Het verschil in deze twee tarieven wordt bepaald door het verschil in de WOZ-waarde tussen woonruimten en bedrijfsruimten.

De tariefdifferentiatie voor eigenaren van wegen wordt voor alle waterschappen gelijk: eigenaren van wegen kunnen tot 100% meer betalen van het belastingtarief.

2.9 Relatie gebiedskenmerken en tariefdifferentiaties

Gebiedskenmerken zijn de kenmerken van het gebied van het waterschap zelf én de wijze waarop het waterschap zijn werk doet (zijn taak uitoefent).

Tariefdifferentiaties gaan ook over kenmerken van het gebied van het waterschap en de wijze waarop het waterschap zijn werk doet (zijn taak uitoefent)

Wat is nu het verschil of de relatie tussen gebiedskenmerken en tariefdifferentiaties?

Bij gebiedskenmerken wordt gekeken naar het grootste deel van het waterschapsgebied. Het toepassen van een gebiedskenmerk leidt tot een hoger of lager kostenaandeel voor een belastingcategorie en geldt voor alle belastingplichtigen binnen die belastingcategorie in het hele waterschapsgebied.

Bij tariefdifferentiaties wordt gekeken naar een bepaald deel van het waterschapsgebied. Het toepassen van een gebiedskenmerk leidt tot verschil in belastingtarief binnen een belastingcategorie en geldt voor de belastingplichtigen binnen die belastingcategorie in een deel van het waterschapsgebied.

Als er in een groot deel van het gebied sprake is van wateraanvoer of van bemaling, kunnen dit zowel gebiedskenmerken zijn als redenen om een tariefdifferentiatie in te stellen. De gebiedskenmerken leiden tot het definitieve kostenaandelen voor de belastingcategorieën. De tariefdifferenties leiden tot een verschil in belastingtarief binnen een belastingcategorie.

Het toepassen van gebiedskenmerken bij het bepalen van de kostenaandelen gaat vooraf aan het toepassen van tariefdifferentiaties.

3. Scenario 1 – Rekenkundige uitkomsten kostentoedeling

In dit eerste scenario worden de kostenaandelen voor de belastingcategorieën berekend met de Methode Gebiedskenmerken, zoals het wetsvoorstel dat voorschrijft en in hoofdstuk 2.6 is uitgelegd.

Het gaat in dit scenario om de kostenaandelen, zoals deze worden berekend én waarbij geen gebiedskenmerken worden toegepast.

Voor het berekenen van de kostenaandelen is gebruik gemaakt van gegevens uit het belastingjaar 2023 (= peildatum).

3.1 Kostenaandelen Ingezetenen, Ongebouwd, Natuur en Gebouwd

Ingezetenen

In het waterschap wonen 817.330 inwoners en het gebied van het waterschap is 226.045 hectare groot (= 2.260,45 km²).¹⁰ De inwonerdichtheid is daarmee 362 inwoners/km².

De tabel met de indeling in klassen ziet er zo uit.

Klassen inwonerdichtheid (inwoners per km ²)	Bandbreedte kostenaandeel Ingezetenen
≤ 500	20% - 30%
500 – 1000	31% - 40%
> 1000	41% - 50%

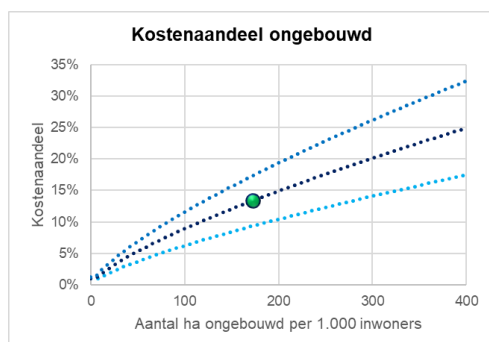
En hiermee komt de inwonerdichtheid voor het waterschap uit in de klasse ≤ 500. Dit betekent dat het kostenaandeel voor Ingezetenen tussen de 20% en 30% mag liggen.

Rekenkundig komt het kostenaandeel voor Ingezetenen uit op: 27,23%.¹¹

Ongebouwd

In het waterschap is (afgerond) 141.000 hectare ongebouwde grond.¹² De dichtheid van ongebouwde grond is daarmee 173 hectare/1.000 inwoners (141.000 hectare/817.330 x 1.000).

Met toepassing van de formule uit het wetsvoorstel komt het rekenkundige kostenaandeel voor Ongebouwd op 13,36%.

Rekenkundig kostenaandeel ongebouwd

¹⁰ 1 hectare = 0,01 km².

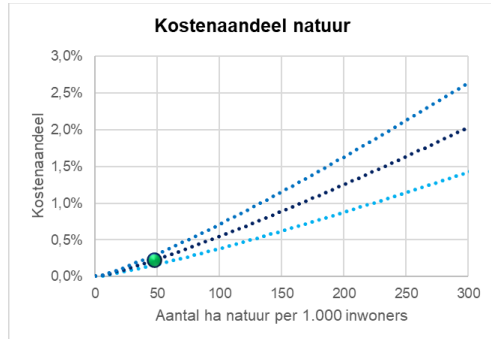
¹¹ Dit getal komt als volgt tot stand: De inwonerdichtheid van (afgerond) 362 inwoners/km² zit op 72,3% van de klasse qua inwonerdichtheid (0 – 500). De bandbreedte qua bestuurlijke keuzeruimte voor deze klasse van inwonerdichtheid bedraagt 20% - 30%. De ruimte in deze klasse is dus 10%. 72,3% van 10% is 7,23%. De basis van de bandbreedte (20%) plus de verhoging met inwonerdichtheid (7,23%) maakt een ingezetenenpercentage van 27,23%.

¹² Het aantal hectare dat in 2023 een belastingaanslag watersysteemheffing voor Ongebouwd heeft gekregen.

Natuur

In het waterschap is (afgerond) 39.000 hectare natuur.¹³ De dichtheid van natuur is daarmee 48 hectare/1.000 inwoners (39.000 hectare/817.330 x 1.000).

Met toepassing van de formule uit het wetsvoorstel komt het rekenkundige kostenaandeel voor Natuur op 0,23%.

Rekenkundig kostenaandeel Natuur

Gebouwd

Het kostenaandeel voor Gebouwd kan nu berekend worden door de kostenaandelen voor Ingezetenen, Ongebouwd en Natuur op te tellen en van 100% af te trekken: $100\% - (27,23 + 13,36 + 0,23) = 59,18\%$

Overzicht

Als we de kostenaandelen op een rijtje zetten en vergelijken met de huidige kostenaandelen, krijgen we het volgende overzicht, aangevuld met de bestuurlijke keuzeruimte.

Belastingcategorie	Kostenaandeel (%) nu	Kostenaandeel (%) rekenkundig	Bestuurlijk ruimte - + en -/- 30% (2026-2027)	Bestuurlijke ruimte - + en -/- 25% (vanaf 2028 e.v.)
Ingezetenen	37,5	27,23	-	-
Ongebouwd	10,59	13,36	9,35 – 17,37%	10,02 – 16,70%
Natuur	0,22	0,23	0,16 – 0,29%	0,17 – 0,28%
Gebouwd	51,69	59,18	52,34 – 70,49%	53,02 – 69,81%

3.2 Financiële gevolgen

Het bepalen van de kostenaandelen voor de belastingcategorieën heeft gevolgen (effecten) voor de hoogte van het belastingtarief. Hoe meer een belastingcategorie in het totaal van de kosten moet bijdragen, hoe hoger het belastingtarief.

Het bepalen van de kostenaandelen voor de belastingcategorieën is een verdelingsvraagstuk. De kosten die het waterschap maakt voor het werken aan schoon, voldoende en veilig water veranderen niet als gevolg van het wetsvoorstel. En daarmee verandert het totaal wat aan belasting geheven moet worden (de belastingopbrengst) ook niet.

Wat wel verandert, is wat elke belastingcategorie moet betalen. En dit betekent dat er voor de inwoner van het waterschapsgebied of de eigenaar van een gebouw of stuk grond wel een verandering is, als de kostenaandelen voor de belastingcategorieën worden gewijzigd.

In deze paragraaf geven we de financiële gevolgen weer van scenario 1 ten opzichte van de kostentoeiding zoals die nu is. We laten deze gevolgen zien op basis van een aantal belastingprofielen. In bijlage 1 worden deze belastingprofielen toegelicht.

De gevolgen van de gewijzigde kostenaandelen in scenario 1 voor de belastingen staan in onderstaande tabel.

¹³ Het aantal hectare dat in 2023 een belastingaanslag watersysteemheffing voor Natuur heeft gekregen.

De tabel geeft zicht op de procentuele verhoging of verlaging en het verschil in daadwerkelijke aantal euro's op de belastingaanslag van het profiel. De tabel laat alleen de financiële gevolgen zien als gevolg van het wijzigen van de kostenaandelen.

Gevolg lastendruk scenario 1	Verandering in %	Verandering in €
Eenpersoonshuishoudens (huurwoning)	- 16,2%	- € 29
Meerpersoonshuishouden (koopwoning)	- 2,0%	- € 9
Bedrijf (50 ve)	3,7%	€ 197
Agrarisch bedrijf (opp. 40 ha)	23,0%	€ 704
Natuur (opp. 400 ha)	4,8%	€ 97

Uit deze tabel blijkt dat de grootste gevolgen zich voordoen bij de eenpersoonshuishoudens en de agrarische bedrijven. Uit de kostenaandelen blijkt een sterke afname van het kostenaandeel voor ingezetenen. Omdat een eenpersoonshuishouden (huurwoning) alleen de ingezetenenheffing betaald, is dit profiel erg gevoelig voor mutaties in het kostenaandeel voor ingezetenen. Voor agrarische bedrijven geldt dat ze voornamelijk een aanslag voor ongebouwd krijgen. Doordat het kostenaandeel ongebouwd in dit scenario stijgt, zien we dit effect met name bij de agrarische bedrijven terug.

Een gemiddeld eenpersoonshuishouden zou een voordeel krijgen van € 29 euro ten opzichte van de situatie waarin de kostenaandelen niet zouden wijzigen. De gemiddelde lastendruk ontwikkeling is -/- 16,2% (voordelig) ten opzichte van de reguliere ontwikkeling van de gemiddelde lastendruk.

Voor een gemiddeld agrarisch bedrijf geldt dat de lastendruk zou stijgen met 23,0%. Dit vertaalt zich terug naar een belastingaanslag die ongeveer € 704 hoger is dan wanneer de kostenaandelen niet zouden wijzigen.

In de MJV 2025-2034 is voor 2026 een ontwikkeling van de lastendruk opgenomen van + 7,5% (gemiddeld voor alle 'belastingprofielen').

In de bovenstaande (en hierna volgende) tabel(len) over de gevolgen voor de lastendruk is hier geen rekening mee gehouden. De tabellen laten alleen de gevolgen voor de lastendruk zien als gevolg van het wijzigen van de kostenaandelen.

Als de gemiddelde lastendruk van + 7,5% wel wordt meegenomen, dan zou de ontwikkeling van de lastendruk bij scenario 1:

- voor een eenpersoonshuishouden ($7,5\% -/- 16,2\% =$) $-/-8,7\%$ bedragen; en
- voor een agrarisch bedrijf ($7,5\% + 23\% =$) $30,5\%$ bedragen.

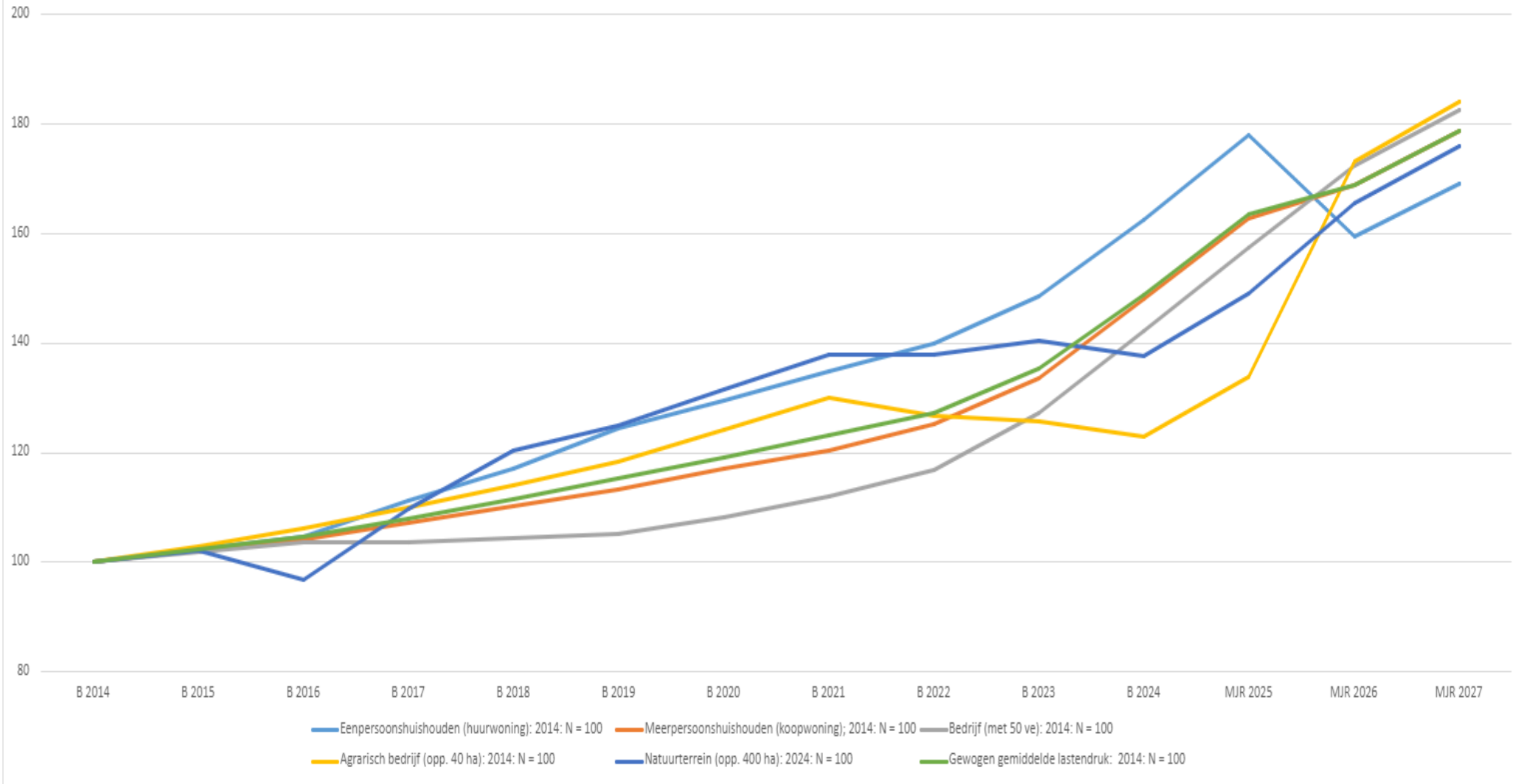
Verder is in de tabel over de gevolgen voor de lastendruk nog geen rekening gehouden met de verplichte tariefdifferentiatie gebouwd (= het verschil in tarief tussen woonruimten en bedrijfsruimten).

Ontwikkeling van de gemiddelde lastendruk per belastingprofiel

Over de afgelopen jaren (sinds de start van Vechtstromen = 2014) is de ontwikkeling van de tarieven per 'belastingprofiel' weer te geven. In de grafiek op de volgende pagina is dit zichtbaar. Per profiel zichtbaar hoe de tarieven zich hebben ontwikkeld.

Voor 2026 wordt vervolgens duidelijk wat de gevolgen zijn van de kostenaandelen op basis van scenario 1. Hieruit blijkt met name, zoals de bovenstaande tabel al laat zien, voordelige gevolgen voor eenpersoonshuishoudens en nadelige gevolgen voor agrarische bedrijven. Tegelijkertijd wordt zichtbaar dat de ontwikkeling van de belastingtarieven voor de belastingcategorieën sinds de start van Vechtstromen voor alle profielen dichterbij elkaar komt.

Verloop ontwikkeling belastingtarieven per lastendrukprofiel (2014 = 100)

4. Scenario 2A – Kostenaandeel Ingezetenen op 30%, verlaging van het kostenaandeel Ongebouwd

In scenario 2A wordt uitgegaan van de kostenaandelen voor de belastingcategorieën, zoals berekend met de Methode Gebiedskennmerken (scenario 1). Het verschil met scenario 1 is dat daarna het kostenaandeel voor Ingezetenen wordt verhoogd naar 30% en het kostenaandeel voor Ongebouwd wordt verlaagd. Hiervoor hoeven naar verwachting geen gebiedskennmerken te worden toegepast.

4.1 Kostenaandelen Ingezetenen, Ongebouwd, Natuur en Gebouwd

Ingezetenen

In dit scenario is er voor gekozen om het kostenaandeel voor Ingezetenen vast te stellen op het maximum van de bandbreedte: 30%. Er wordt dan gebruik gemaakt van de bestuurlijke vrijheid die het algemeen bestuur heeft. Dit hoeft niet gemotiveerd te worden met gebiedskennmerken.

Wat betreft de motivatie voor het vaststellen van het kostenaandeel voor Ingezetenen wordt aangesloten bij de motivatie zoals deze gebruikt is bij het vaststellen van de kostentoedelingsverordening in 2016, 2021 en 2023: “Er worden door het waterschap steeds meer kosten gemaakt die direct zijn te relateren aan inwoners. De maatregelen van het waterbeheer richten zich in toenemende mate op het stedelijk gebied, klimaatbestendig waterbeheer, kennis en innovatie, bijdragen voor het hoogwaterbeschermingsprogramma en duurzaamheid.”

Eventueel zou aan deze argumentatie nog het argument van een gelijkmatige lastenontwikkeling tussen belastingprofielen kunnen worden toegevoegd.

Ongebouwd

Het rekenkundige kostenaandeel voor Ongebouwd is 13,36%. De bestuurlijke ruimte van + of – 30% maakt dat het kostenaandeel voor Ongebouwd tussen de 9,35% en 17,37% moet liggen. En bij een bestuurlijke ruimte van + of – 25% tussen 10,02% en 16,70%.

In dit scenario is ervoor gekozen om het kostenaandeel voor Ongebouwd te verlagen met de verhoging van het kostenaandeel voor Ingezetenen. Dat wil zeggen waar het kostenaandeel voor Ingezetenen is verhoogd met 2,77 % (van 27,23% naar 30 %), wordt het kostenaandeel voor Ongebouwd verlaagd met 2,77 %, van 13,36 % naar 10,59 %.

De verhoging van het kostenaandeel voor Ingezetenen betekent in dit scenario dus een verlaging van het kostenaandeel voor Ongebouwd. Het kostenaandeel voor Ongebouwd blijft binnen de bandbreedte.

Natuur

Het rekenkundige kostenaandeel voor Natuur is 0,23%.

Gebouwd

Het kostenaandeel voor Gebouwd kan nu berekend worden door de kostenaandelen voor Ingezetenen, Ongebouwd en Natuur op te tellen en van 100% af te trekken: $100\% - (30\% + 10,59\% + 0,23\%) = 59,18\%$

Overzicht

Als we de kostenaandelen weer op een rijtje zetten en vergelijken met de huidige kostenaandelen én scenario 1, krijgen we het volgende overzicht.

Belastingcategorie	Kostenaandeel (%) nu	Kostenaandeel (%) rekenkundig scenario 1	Kostenaandeel (%) ingezetenen op 30% scenario 2A
Ingezetenen	37,5	27,23	30
Ongebouwd	10,59	13,36	10,59
Natuur	0,22	0,23	0,23
Gebouwd	51,69	59,18	59,18

4.2 Financiële gevolgen

Bij scenario 1 zijn de financiële gevolgen en de werkwijze toegelicht. Daarom wordt bij dit scenario (en de volgende scenario's) volstaan met een kortere toelichting om herhalingen te voorkomen.

De financiële gevolgen van scenario 2A zijn als volgt:

Gevolg lastendruk scenario 2A	Verandering in %	Verandering in €
Eenpersoonshuishoudens (huurwoning)	- 11,8%	- € 21
Meerpersoonshuishoudens (koopwoning)	- 0,3%	- € 2
Bedrijf (50 ve)	3,7%	€ 197
Agrarisch bedrijf (opp. 40 ha)	0,3%	€ 11
Natuur (opp. 400 ha)	4,8%	€ 97

Uit deze tabel blijkt dat het grootste procentuele gevolg zichtbaar is bij de eenpersoonshuishoudens.

Een gemiddeld eenpersoonshuishouden zou een voordeel krijgen van € 21 euro ten opzichte van de situatie waarin de kostenaandelen niet zouden wijzigen.

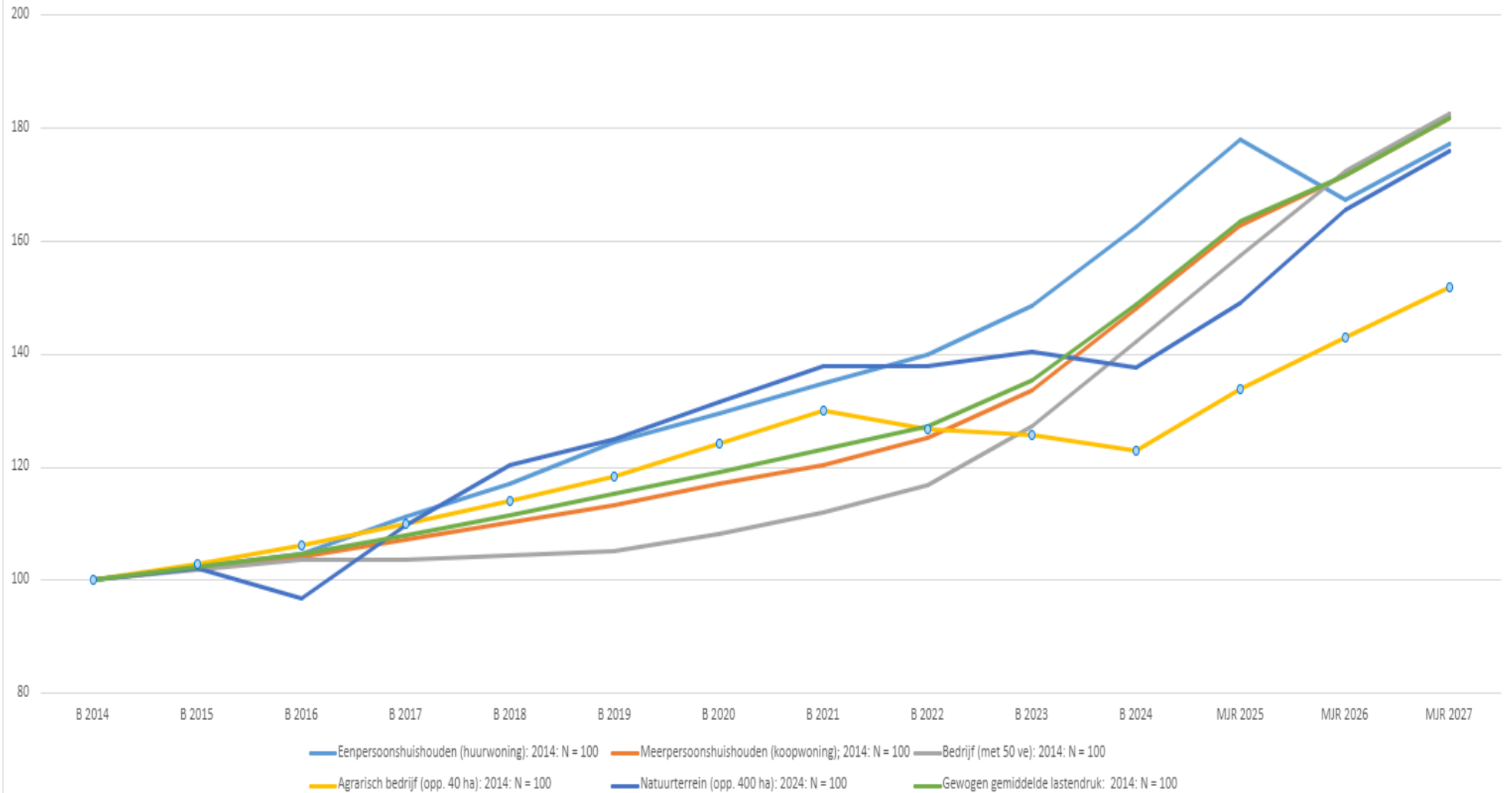
De gemiddelde lastendruk ontwikkeling is -/- 11,8% (voordelig) ten opzichte van de reguliere ontwikkeling van de gemiddelde lastendruk.

Ook bedrijven en natuur zullen te maken krijgen met een hogere lastendruk ontwikkeling. Deze bedragen 3,7% en 4,8%.

Ontwikkeling van de gemiddelde lastendruk per belastingprofiel

In onderstaande grafiek is weer de ontwikkeling van de tarieven per 'profiel' weergegeven, sinds de start van Vechtstromen (2014). Uit deze grafiek blijkt met name een trendbreuk met de ontwikkeling van de eenpersoonshuishoudens.

Verloop ontwikkeling belastingtarieven per lastendrukprofiel (2014 = 100)

5. Scenario 2B - Kostenaandeel Ingezetenen op 30%, verlaging van het kostenaandeel Gebouwd

In dit scenario is scenario 1 (de berekende kostenaandelen met de Methode Gebiedskenmerken) weer het uitgangspunt. Daarna wordt het kostenaandeel voor Ingezetenen verhoogd weer naar 30%. Het verschil met scenario 2A is dat daarna het kostenaandeel voor Gebouwd wordt verlaagd (in plaats het kostenaandeel voor Ongebouwd). Hiervoor hoeven geen gebiedskenmerken te worden toegepast.

5.1 Kostenaandelen Ingezetenen, Ongebouwd, Natuur en Gebouwd

Ingezetenen

In dit scenario is er voor gekozen om het kostenaandeel voor Ingezetenen vast te stellen op het maximum van de bandbreedte: 30%. Er wordt dan gebruik gemaakt van de bestuurlijke vrijheid die het algemeen bestuur heeft. Dit hoeft niet gemotiveerd te worden met gebiedskenmerken.

Wat betreft de motivatie voor het vaststellen van het kostenaandeel voor Ingezetenen wordt aangesloten bij de motivatie, zoals deze gebruikt is bij het vaststellen van de kostentoedelingsverordening in 2016, 2021 en 2023: "Er worden door het waterschap steeds meer kosten gemaakt die direct zijn te relateren aan inwoners. De maatregelen van het waterbeheer richten zich in toenemende mate op het stedelijk gebied, klimaatbestendig waterbeheer, kennis en innovatie, bijdragen voor het hoogwaterbeschermingsprogramma en duurzaamheid."

Eventueel zou aan deze argumentatie nog het argument van een gelijkmatige lastenontwikkeling tussen belastingprofielen kunnen worden toegevoegd.

Ongebouwd

Het rekenkundige kostenaandeel voor Ongebouwd is 13,36%.

Natuur

Het rekenkundige kostenaandeel voor Natuur is 0,23%.

Gebouwd

Het rekenkundige kostenaandeel voor Gebouwd is 59,18%. De bestuurlijke ruimte van + of – 30% maakt dat het kostenaandeel voor Gebouwd tussen de 70,49% en 52,33% moet liggen. En bij een bestuurlijke ruimte van + of – 25% tussen 69,81% en 53,01%.

Het kostenaandeel voor Gebouwd kan nu berekend worden door de kostenaandelen voor Ingezetenen, Ongebouwd en Natuur op te tellen en van 100% af te trekken: $100\% - (30\% + 13,36\% + 0,23\%) = 56,41\%$.

In dit scenario is ervoor gekozen om het kostenaandeel voor Ongebouwd en Natuur niet te wijzigen met de verhoging van het kostenaandeel voor Ingezetenen van 2,77 % (van 27,23% naar 30 %). Dit betekent dat het kostenaandeel voor Gebouwd wordt verlaagd met 2,77 %, van 59,18% naar 56,41%.

De verhoging van het kostenaandeel voor Ingezetenen betekent in dit scenario dus een verlaging van het kostenaandeel voor Gebouwd. Het kostenaandeel voor Gebouwd blijft binnen de bandbreedte.

Overzicht

Als we de kostenaandelen weer op een rijtje zetten en vergelijken met de huidige kostenaandelen en voorgaande scenario's, krijgen we het volgende overzicht:

Belastingcategorie	Kostenaandeel (%) nu	Kostenaandeel (%) rekenkundig scenario 1	Kostenaandeel (%) ingezetenen op 30% scenario 2A	Kostenaandeel (%) ingezetenen op 30% scenario 2B
Ingezetenen	37,5	27,23	30	30
Ongebouwd	10,59	13,36	10,59	13,36
Natuur	0,22	0,23	0,23	0,23
Gebouwd	51,69	59,18	59,18	56,41

5.2 Financiële gevolgen

Bij scenario 1 zijn de financiële gevolgen en de werkwijze toegelicht. Daarom wordt bij dit scenario (en de volgende scenario's) volstaan met een kortere toelichting om herhalingen te voorkomen.

De financiële gevolgen van scenario 2B zijn als volgt:

Gevolg lastendruk scenario 2B	Verandering in %	Verandering in €
Eenpersoonshuishoudens (huurwoning)	- 11,8%	- € 21
Meerpersoonshuishoudens (koopwoning)	- 1,9%	- € 9
Bedrijf (50 ve)	2,4%	€ 124
Agrarisch bedrijf (opp. 40 ha)	22,8%	€ 700
Natuur (opp. 400 ha)	4,8%	€ 97

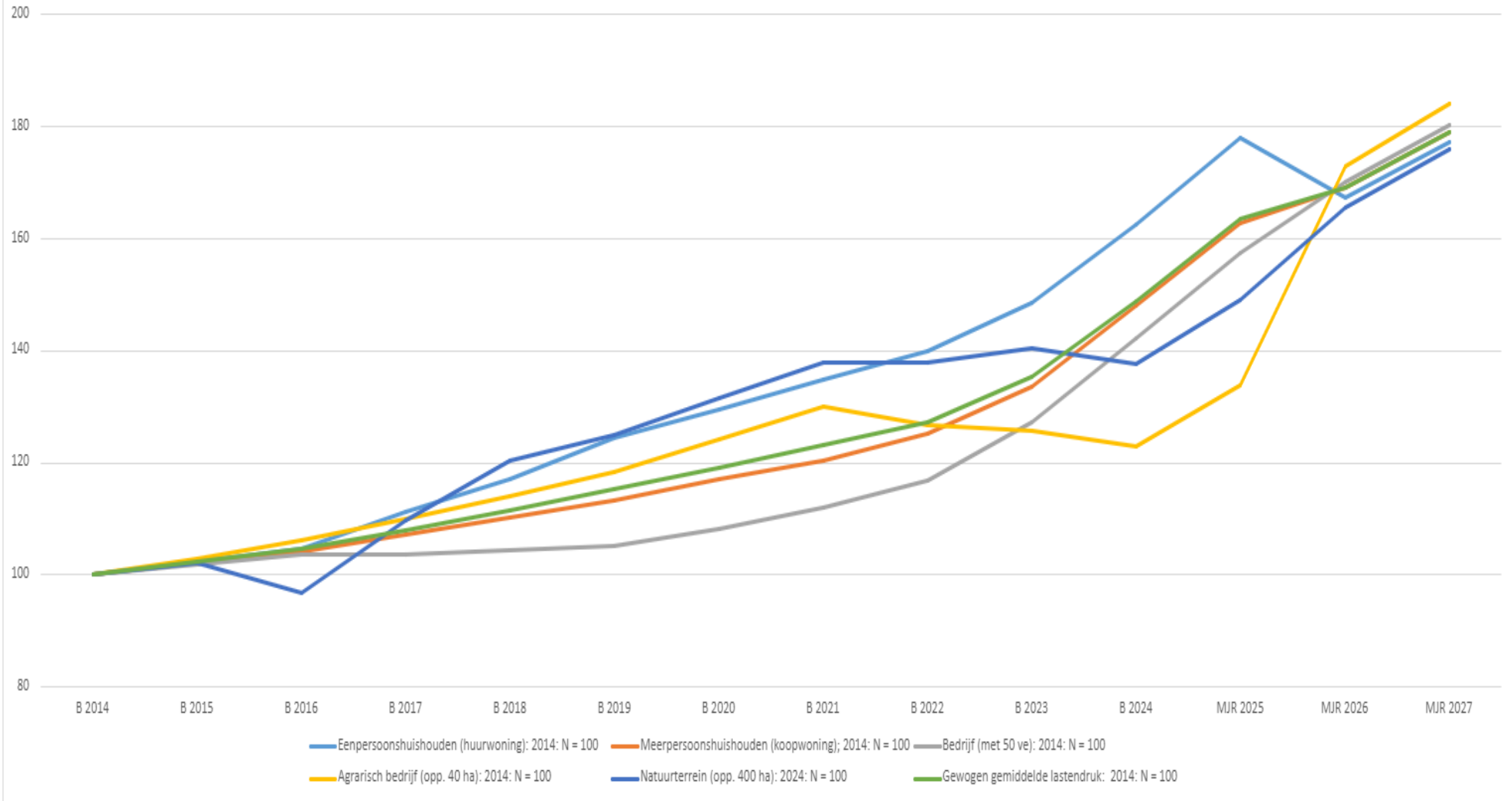
Uit deze tabel blijkt dat het grootste voordelige procentuele gevolg zichtbaar is bij de eenpersoonshuishoudens (-/- 11,8%). De agrarische bedrijven ondervinden de grootste negatieve gevolgen (+22,8%).

Een gemiddeld eenpersoonshuishouden zou een voordeel krijgen van € 21 euro ten opzichte van de situatie waarin de kostenaandelen niet zouden wijzigen. Een gemiddeld agrarisch bedrijf krijgt te maken met een aanvullend nadeel van € 700.

Ontwikkeling van de gemiddelde lastendruk per belastingprofiel

In onderstaande grafiek is weer de ontwikkeling van de tarieven per 'profiel' weergegeven, sinds de start van Vechtstromen (2014). Uit deze grafiek blijkt de eerder genoemde trendbreuk met de ontwikkeling van de eenpersoonshuishoudens en de agrarische bedrijven.

Verloop ontwikkeling belastingtarieven per lastendrukprofiel (2014 = 100)

6. Scenario 3 – Gelijmatige lastenontwikkeling

Ook in het vierde scenario wordt uitgegaan van de berekende kostenaandelen van scenario 1. Vervolgens is het uitgangspunt in dit scenario om de kostenaandelen voor de belastingcategorieën zodanig vast te stellen dat de ontwikkeling van de belastingtarieven voor de gemiddelde lastendrukprofielen min of meer een gelijke wordt (gelijmatige lastenontwikkeling).

Hiermee wordt invulling gegeven aan het bestuursakkoord, waarin is verwoord dat wordt ingezet op meer balans tussen de verschillende groepen bedrijven, grond- en woningeigenaren.

Aan de hand van gebiedskennmerken wordt in beeld gebracht of het mogelijk is om het kostenaandeel voor Ingezetenen te verhogen naar 30,5% en voor Ongebouwd te verlagen naar 13,00%. De verhoging van 3,27% en de verlaging van 0,36% wordt verrekend met het kostenaandeel voor Gebouwd. Deze percentages zorgen ervoor dat de gemiddelde ontwikkeling van de lasten per profiel min of meer gelijk wordt.

6.1 Kostenaandelen Ingezetenen, Ongebouwd, Natuur en Gebouwd

Ingezetenen

In dit scenario wordt dus onderzocht of het mogelijk is het kostenaandeel voor Ingezetenen te verhogen van 27,23% naar 30,5%. Hierbij wordt dus gebruik gemaakt van de mogelijkheid om het kostenaandeel voor Ingezetenen te verhogen boven de bandbreedte van 30%, met 0,5%. Dit moet gemotiveerd worden met gebiedskennmerken.

Vooraf zijn er twee gebiedskennmerken op grond waarvan het kostenaandeel voor Ingezetenen verhoogd zou kunnen worden.

1. De inspanningen die het waterschap verricht voor 'stedelijk waterbeheer'
2. De inspanningen die het waterschap verricht die 'bijdragen aan recreatiemogelijkheden voor de inwoners van het waterschapsgebied'

Dat vraagt in ieder geval om een kwalitatieve (beschrijvende) uitleg van het begrip inspanningen, maar eventueel ook een kwantitatieve uitleg (uitgedrukt in getallen, verhoudingen of geld).

Wat betreft de kwantitatieve motivatie het volgende. Bij de kostentoedeling gaat het om het toedelen van kosten, met als uiteindelijk doel om deze kosten via het heffen van de watersysteemheffing gedekt te krijgen. Het is dan natuurlijk niet zo gek dat in de discussie over het toedelen van de kosten de vraag wordt gesteld welke kosten we nu precies maken voor welke belastingcategorie, oftewel wat doet het waterschap nu precies voor Ingezetenen, Ongebouwd, Natuur en Gebouwd?

Deze vraag is in de praktijk echter zeer lastig te beantwoorden. Het werk dat het waterschap aan het watersysteem doet, doet het in principe voor het gehele watersysteem. Uitgangspunt bij het uitvoeren van werkzaamheden door het waterschap is het 'integraal waterbeheer' en de 'watersysteembenadering'. Bij sommige werkzaamheden hebben alle belastingcategorieën voordeel. En in andere gevallen heeft één belastingcategorie net iets meer voordeel dan de andere belastingcategorieën. Of anders gezegd: sommige werkzaamheden worden in eerste instantie voor één belastingcategorie verricht, maar vervolgens hebben ook andere belastingcategorieën hier baat bij.

Het gebied van het waterschap is ook verschillend:

- hoge zandgronden en laaggelegen gronden met keileem of veen;
- een grote verwevenheid van landbouw, natuur en wonen, werken en recreëren;
- verspreid liggende buurtschappen, dorpen en middelgrote steden.

Maar de vraag wat het waterschap nu precies doet voor Ingezetenen, Ongebouwd, Natuur en Gebouwd hoeft ook niet precies beantwoord te worden. In de toelichting bij de Waterschapswet staat bij het onderwerp kostentoedeling namelijk dat een kostentoedeling niet op basis van een ‘precieze kostenveroorzaking’ moet gebeuren: “Het bepalen van de mate van het effect van maatregelen voor elke categorie afzonderlijk en op basis daarvan de kostentoedeling vaststellen, is in de praktijk een zeer moeilijke, theoretische en weinig transparante aangelegenheid”.¹⁴

Gebiedskenmerken verhogen kostenaandeel Ingezetenen – stedelijk waterbeheer

Het gebied van Vechtstromen kenmerkt zich door een patroon van relatief weinig, verspreid liggend, stedelijk gebied ten opzichte van veel landelijk gebied (ongebouwde gronden).

De sterkste concentratie van bewoning zien we in de Twentse Stedenband (Enschede, Hengelo, Almelo; samen 325.000 inwoners) en in Emmen (110.000 inwoners). Meer dan de helft van de bewoners van waterschap Vechtstromen woont in deze vier grootste steden.

De verhouding tussen stedelijk gebied en ongebouwde gronden en natuurterreinen (grondgebruik) is daarbij afgerond als volgt.¹⁵

Gebouwd	Ongebouwd	Natuur
46.045 ha	141.000 ha	39.000 ha

Het waterschap spant zich in om het stedelijk gebied beter toe te rusten op klimaatveranderingen. Dit doet het waterschap door middel van het stellen van regels, beheer en onderhoud, investeringen en samenwerking en communicatie. Er zijn circa 5 fte fulltime bezig met de samenwerking en communicatie met voornamelijk gemeenten over klimaatbestendige stedelijke ontwikkeling.

Met de meerjarenverkenning 2025 – 2034 is (eenmalig) € 500.000 voor vier jaar (€ 125.000 per jaar) beschikbaar gesteld voor een klimaatfonds voor de ontwikkeling van klimaat adaptieve steden.

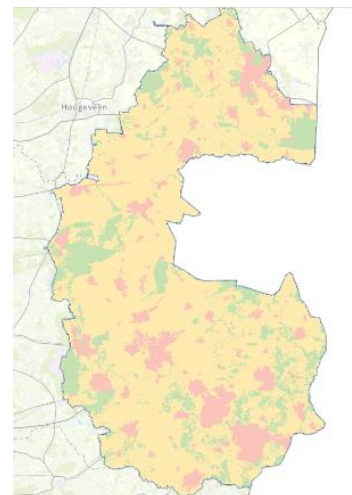
Het feitelijke/directe beheer en onderhoud door het waterschap in het stedelijk gebied is beperkt. We hebben relatief weinig watergangen in beheer en onderhoud in het stedelijk gebied zelf, als je dat vergelijkt met het landelijk gebied. Hier staat tegenover dat de watergangen in het landelijke gebied ook noodzakelijk zijn voor (met name) het afvoeren van water uit het stedelijke gebied.

Gebiedskenmerken verhogen kostenaandeel Ingezetenen – bijdrage aan recreatiemogelijkheden

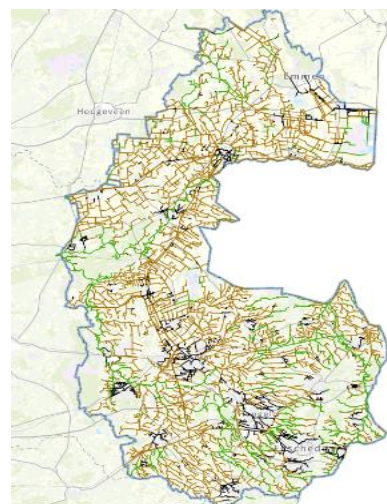
Waar het gaat om de bijdrage van het waterschap aan mogelijkheden voor recreatie is het uitgangspunt dat de investeringen in het ‘beleven van water’ worden gekoppeld aan maatregelen die we toch al nemen voor onze opgaven rond klimaat, waterkwaliteit en duurzaamheid.

Het waterschap rekent het ontwikkelen van initiatieven voor recreatief medegebruik niet tot zijn (kern)taak maar tot de taak van andere publieke en private partijen (uitzonderingen daargelaten). De financiële inzet van het waterschap is hierop afgestemd.

Voor de instandhouding, vervanging, beheer en onderhoud van de recreatievoorzieningen is jaarlijks een bedrag van € 100.000 opgenomen in het exploitatiebudget voor beheer en onderhoud.

Grondgebruik

Watergangen in beheer stedelijk gebied (donkerblauw)

¹⁴ Memorie van toelichting, Wet modernisering waterschapsbestel, Kamerstukken II 2008/2009, 31515, nr. 3, p. 23.

¹⁵ Gebaseerd op de opgelegde belastingaanslagen watersysteemheffing 2023.

Een bijzondere mogelijkheid tot recreatie is het varen op de Vecht. Vechtstromen is naast de watersysteembeheerder van de rivier de Vecht ook de vaarweg en scheepvaartbeheer.

Het *vaarwegbeheer* is het werk van het waterschap gericht op het kunnen gebruiken van de Vecht door de schepen die erop varen. De werkzaamheden voor het vaarwegbeheer komen grotendeels overeen met de werkzaamheden die het waterschap doet voor het watersysteembeheer van de Vecht. Het *scheepvaartbeheer* is het regelen van het verkeer voor de schepen die op de Vecht varen.

De kosten voor het vaarwegbeheer en scheepvaartbeheer bedragen jaarlijks ruim € 800.000 (2024).¹⁶ De totale kosten voor het watersysteembeheer bedragen € 86.000.000 (2024). Daarmee bedragen de kosten voor de werkzaamheden van het waterschap om het varen op de Vecht mogelijk te maken nog geen procent (0,9%) van de totale kosten die het waterschap maakt voor de werkzaamheden aan het watersysteembeheer.

Bijdrage aan het Hoogwaterbeschermingsprogramma

In de huidige kostentoedeling is vooral de bijdrage van het waterschap aan het hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) de reden geweest om het kostenaandeel voor Ingezetenen te verhogen met 7,5% boven de 30%. De bijdrage van het waterschap aan het HWBP is echter *geen* gebiedskenmerk. Het gaat namelijk om solidariteitsbijdragen voor de versterking van primaire waterkeringen buiten het gebied van het waterschap. Het waterschap heeft zelf geen primaire waterkeringen in beheer.

Ongebouwd

Het rekenkundige kostenaandeel voor Ongebouwd is 13,36%. De bestuurlijke ruimte van + of – 30% maakt dat het kostenaandeel voor Ongebouwd tussen de 9,35 % en 17,37 % moet liggen. En bij een bestuurlijke ruimte van + of – 25% tussen 10,02% en 16,70%.

In dit scenario is ervoor gekozen om het kostenaandeel voor Ongebouwd vervolgens te verlagen met 0,36% naar 13,00%.

De stijging van het kostenaandeel voor Ingezetenen komt in dit scenario dus deels ten goede van het kostenaandeel voor Ongebouwd. Het kostenaandeel voor Ongebouwd blijft binnen de bandbreedte.

Natuur

Het rekenkundige aandeel voor Natuur is 0,23%.

Gebouwd

Het rekenkundige kostenaandeel voor Gebouwd is 59,18%. De bestuurlijke ruimte van + of – 30% maakt dat het kostenaandeel voor Gebouwd tussen de 70,49% en 52,33% moet liggen. En bij een bestuurlijke ruimte van + of – 25% tussen 69,81% en 53,01%.

Het kostenaandeel voor Gebouwd kan nu berekend worden door de kostenaandelen voor Ingezetenen, Ongebouwd en Natuur op te tellen en van 100% af te trekken: $100\% - (30,5 + 13,0 + 0,23) = 56,27\%$

In dit scenario is ervoor gekozen om het kostenaandeel voor Gebouwd te verlagen. De verhoging van 3,27% van het kostenaandeel voor Ingezetenen en de verlaging van 0,36% van het kostenaandeel voor Ongebouwd, wordt verrekend met het kostenaandeel voor Gebouwd. Dit betekent dat het kostenaandeel voor Gebouwd wordt verlaagd met 2,91%, van 59,18% naar 56,41%.

De verhoging van het kostenaandeel voor Ingezetenen betekent in dit scenario dus ook een verlaging van het kostenaandeel voor Gebouwd. Het kostenaandeel voor Gebouwd blijft binnen de bandbreedte.

Overzicht

¹⁶ Denk aan: afschrijving sluizen, bediening sluizen, onderhoud sluizen, onderhoud vaarweg, toezicht en handhaving, overige personeelskosten (beleid, communicatie, juridisch).

Als we de kostenaandelen weer op een rijtje zetten en vergelijken met de huidige kostenaandelen én scenario 1 en de scenario's 2a en 2B, krijgen we het volgende overzicht.

Belastingcategorie	Kostenaandeel (%) nu	Kostenaandeel (%) rekenkundig scenario 1	Kostenaandeel (%) ingezetenen 30% scenario 2A	Kostenaandeel (%) ingezetenen 30% scenario 2B	Kostenaandeel (%) Gelijkmatige lastenontwikkeling scenario 3
Ingezetenen	37,5	27,23	30	30	30,5
Ongebouwd	10,59	13,36	10,59	13,36	13,0
Natuur	0,22	0,23	0,23	0,23	0,23
Gebouwd	51,69	59,18	59,18	56,41	56,27

6.2 Financiële gevolgen

Bij scenario 1 zijn de financiële gevolgen en de werkwijze toegelicht. Daarom wordt bij dit scenario (en de volgende) volstaan met een kortere toelichting om herhalingen te voorkomen.

De gevolgen van scenario 3 zijn als volgt:

Gevolg lastendruk scenario 3	Verandering in %	Verandering in €
Eenpersoonshuishoudens (huurwoning)	-11,0%	- € 20
Meerpersoonshuishoudens (koopwoning)	-1,7%	- € 8
Bedrijf (50 ve)	2,3%	€ 120
Agrarisch bedrijf (opp. 40 ha)	19,9%	€ 610
Natuur (opp. 400 ha)	4,8%	€ 97

Uit deze tabel blijkt dat het grootste procentuele gevolg zichtbaar is bij de eenpersoonshuishoudens (voordelig) en bij de agrarische bedrijven (nadelig).

Een gemiddeld eenpersoonshuishouden zou een voordeel krijgen van € 20 euro ten opzichte van de situatie waarin de kostenaandelen niet zouden wijzigen. De gemiddelde lastendruk ontwikkeling is -/ - 11,0% (voordelig) ten opzichte van de reguliere ontwikkeling van de gemiddelde lastendruk.

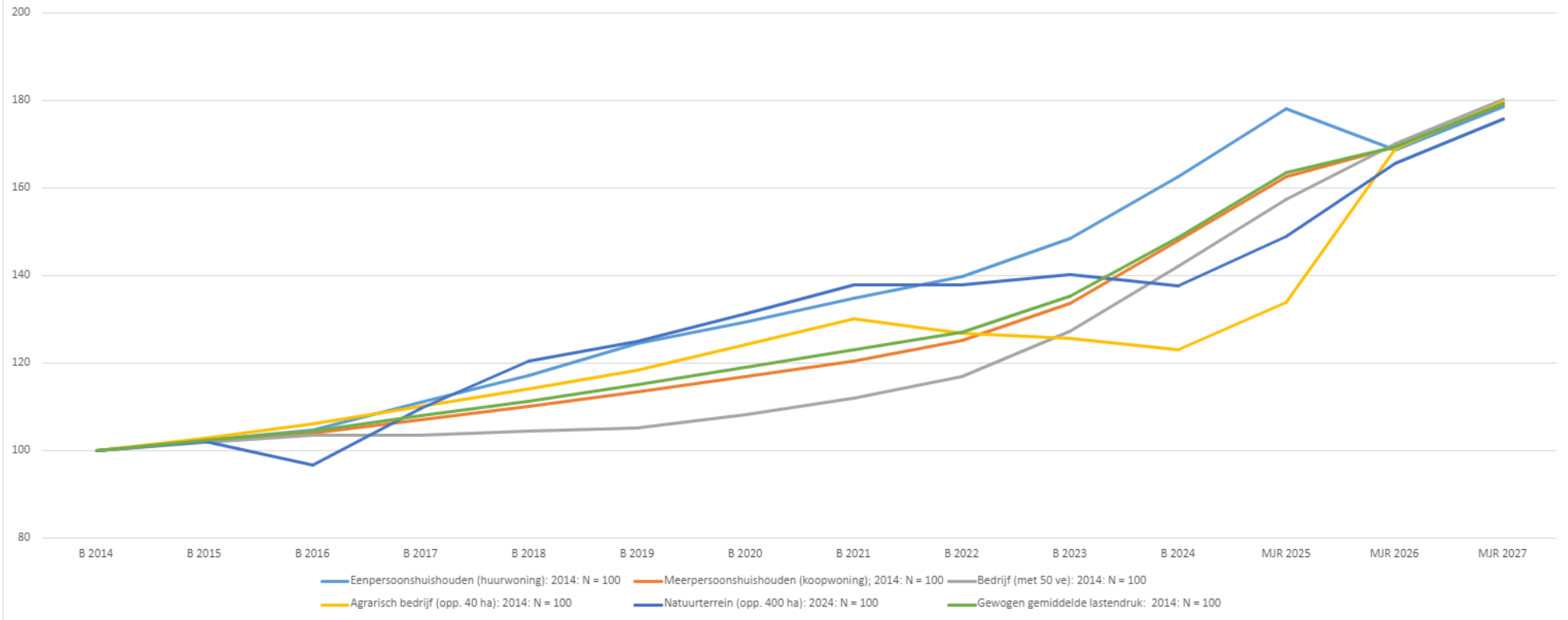
Bij een agrarisch bedrijf ontstaat een nadeel van € 610 op jaarbasis, dit staat gelijk aan een gemiddelde lastendruk ontwikkeling van 19,9%.

Ook bedrijven en natuur zullen te maken krijgen met een hogere lastendruk ontwikkeling. Deze bedragen 2,3% en 4,8%.

Ontwikkeling van de gemiddelde lastendruk per belastingprofiel

In onderstaande grafiek is weer de ontwikkeling van de tarieven per 'profiel' weergegeven, sinds de start van Vechtstromen (2014). Uit deze grafiek blijkt dat alle lastendrukprofielen op basis van deze kostenaandelen een gelijke ontwikkeling laten zien van de gemiddelde lastendruk ten opzichte van het begin van Vechtstromen. Uit deze grafiek blijkt de trendbreuk van de ontwikkeling van de lastendruk bij, met name, de eenpersoonshuishoudens en agrarische bedrijven.

Verloop ontwikkeling belastingtarieven per lastendrukprofiel (2014 = 100)

7. Scenario 4 – Verhogen kostenaandeel Ongebouwd

In het vijfde scenario tenslotte zijn wederom de berekende kostenaandelen van scenario 1 het uitgangspunt.

Vervolgens worden gebiedskenmerken in beeld gebracht die het mogelijk maken om het kostenaandeel voor Ongebouwd te verhogen met 2,23% en daarmee het kostenaandeel voor Ingezetenen te verlagen naar 25%.

7.1 Kostenaandelen Ingezetenen, Ongebouwd, Natuur en Gebouwd

Ingezetenen

Rekenkundig komt het kostenaandeel voor Ingezetenen uit op 27,23%

Ongebouwd

Het rekenkundige kostenaandeel voor Ongebouwd is 13,36%. De bestuurlijke ruimte van + of – 30% maakt dat het kostenaandeel voor Ongebouwd tussen de 9,35 % en 17,37 % moet liggen.

In dit scenario is er voor gekozen om het kostenaandeel voor Ongebouwd te verhogen met 2,23%, van 13,36% naar 15,59%. Hierbij wordt dus gebruik gemaakt van de mogelijkheid om het kostenaandeel voor Ongebouwd binnen de bandbreedte van + of – 30%. Dit moet gemotiveerd worden met gebiedskenmerken.

Vooraf zijn de volgende gebiedskenmerken aan te wijzen op grond waarvan het kostenaandeel voor Ongebouwd verhoogd zou kunnen worden.

1. De mate van 'agrarische bedrijvigheid' binnen het gebied van het waterschap en de inspanningen die het waterschap hiervoor verricht.
2. De inspanningen die het waterschap verricht voor 'peilbeheer, vrij afstromend oppervlaktewater en wateraanvoer'.

Net als in scenario 3 vraagt dit in ieder geval om een kwantitatieve (beschrijvende) uitleg van het begrip inspanningen, maar eventueel ook een kwantitatieve uitleg (uitgedrukt in getallen, verhoudingen of geld). En net als bij scenario 3 wordt hier opgemerkt dat het doel van de kostentoedeling niet is om tot een precieze beantwoording te komen van de vraag wat het waterschap nu doet voor Ingezetenen, Ongebouwd, Natuur en Gebouwd.

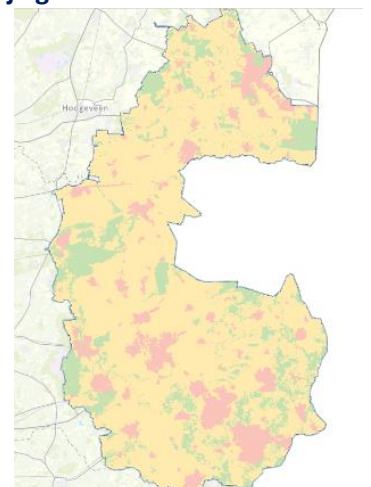
Gebiedskenmerken verhogen kostenaandeel Ongebouwd – mate van agrarische bedrijvigheid

De verhouding tussen stedelijk gebied en ongebouwde gronden en natuurterreinen (grondgebruik) is daarbij afgerond als volgt.¹⁷

Gebouwd	Ongebouwd	Natuur
46.045 ha	141.000 ha	39.000 ha

De landbouw is de grootste grondgebruiker in het beheergebied van het waterschap. Ruim 60% van het grondoppervlak in het beheergebied van Vechtstromen bestaat uit landbouwgrond.

Het gebied van het waterschap kenmerkt zich daarmee met een hoge mate van agrarische bedrijvigheid ten opzichte van het andere grondgebruik binnen het waterschap.

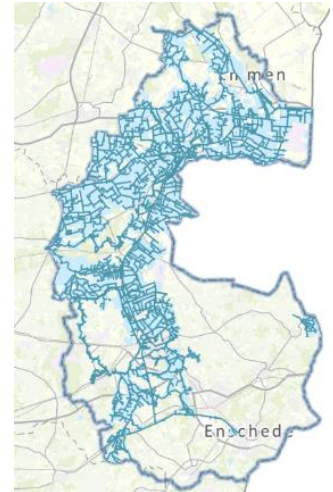

Grondgebruik

¹⁷ Gebaseerd op de opgelegde belastingaanslagen watersysteemheffing 2023.

Gebiedskenmerken verhogen kostenaandeel Ongebouwd – peilbeheer, vrij afstromend oppervlaktewater en wateraanvoer

Een belangrijk deel van de middelen van Vechtstromen wordt besteed aan het aanleggen, beheren en onderhouden van waterlopen, gemalen en stuwen die nodig zijn om het water in ons werkgebied te beheren. Van oudsher is deze waterinfrastructuur erop gericht om in het najaar en in de winter zo snel mogelijk water af te kunnen voeren. Het water stroomt gecontroleerd van hoog naar laag. In periodes van weinig neerslag (zomer), wordt voornamelijk ten behoeve van de landbouw, water van elders (IJssel, IJsselmeer) aangevoerd. Deze wateraanvoer bereikt 40% van ons gebied. De overige 60% van ons gebied is volledig afhankelijk van neerslag.

Wateraanvoer

In het algemeen vraagt landbouw als grondgebruik meer (hoger voorzieningenniveau) van de wijze waarop het waterschap zijn werk doet (zijn taak uitoefent). De belastingcategorie Ongebouwd heeft het meest (direct) baat bij het werk van het waterschap als het gaat om schoon water, het voorkomen van wateroverlast, peilbeheer en wateraanvoer voor een optimale productiesituatie.

In dit scenario is ervoor gekozen om het kostenaandeel voor Ingezetenen vervolgens te verlagen met de verhoging van het kostenaandeel voor Ongebouwd. Dat wil zeggen waar het kostenaandeel voor Ongebouwd wordt verhoogd met 2,23 % (van 13,36 % naar 15,59%), wordt het kostenaandeel voor Ingezetenen verlaagd met 2,23%, van 27,23% naar 25 %).

De stijging van het kostenaandeel voor Ongebouwd komt in dit scenario dus geheel ten goede van het kostenaandeel voor Ingezetenen. Het kostenaandeel voor Ingezetenen blijft binnen de bandbreedte van 20% - 30% en deze verlaging hoeft niet gemotiveerd te worden met gebiedskenmerken.

Natuur

Het rekenkundige aandeel voor Natuur is 0,23%.

Gebouwd

Het kostenaandeel voor Gebouwd kan nu berekend worden door de kostenaandelen voor Ingezetenen, Ongebouwd en Natuur op te tellen en van 100% af te trekken: $100\% - (25 + 15,59 + 0,23) = 59,18\%$

Overzicht

Als we de kostenaandelen weer op een rijtje zetten en vergelijken met de huidige kostenaandelen én scenario 1, 2A, 2B en 3, krijgen we het volgende overzicht.

Belastingcategorie	Kostenaandeel (%) nu	Kostenaandeel (%) Rekenkundig scenario 1	Kostenaandeel (%) Ingezetenen 30% scenario 2A	Kostenaandeel (%) Ingezetenen 30% scenario 2B	Kostenaandeel (%) Gelijkmatige lastenontwikkeling scenario 3	Kostenaandeel (%) Verhogen ongebouwd scenario 4
Ingezetenen	37,5	27,23	30	30	30,5	25
Ongebouwd	10,59	13,36	10,59	13,36	13,0	15,59
Natuur	0,22	0,23	0,23	0,23	0,23	0,23
Gebouwd	51,69	59,18	59,18	56,41	56,27	59,18

7.2 Financiële gevolgen

Bij scenario 1 zijn de financiële gevolgen en de werkwijze toegelicht. Daarom wordt bij dit scenario (en de volgende) volstaan met een kortere toelichting om herhalingen te voorkomen.

De gevolgen van scenario 4 zijn als volgt:

Gevolg lastendruk scenario 4	Verandering in %	Verandering in €
Eenpersoonshuishoudens (huurwoning)	- 19,7%	- € 35
Meerpersoonshuishouden (koopwoning)	- 3,4%	- € 16
Bedrijf (50 ve)	3,7%	€ 197
Agrarisch bedrijf (opp. 40 ha)	41,2%	€ 1.262
Natuur (opp. 400 ha)	4,8%	€ 97

Uit deze tabel blijkt dat ook in dit scenario, de grootste procentuele gevolgen zichtbaar zijn bij de eenpersoonshuishoudens en, met name, agrarische bedrijven.

Een gemiddeld eenpersoonshuishouden zou een voordeel krijgen van € 35 euro ten opzichte van de situatie waarin de kostenaandelen niet zouden wijzigen.

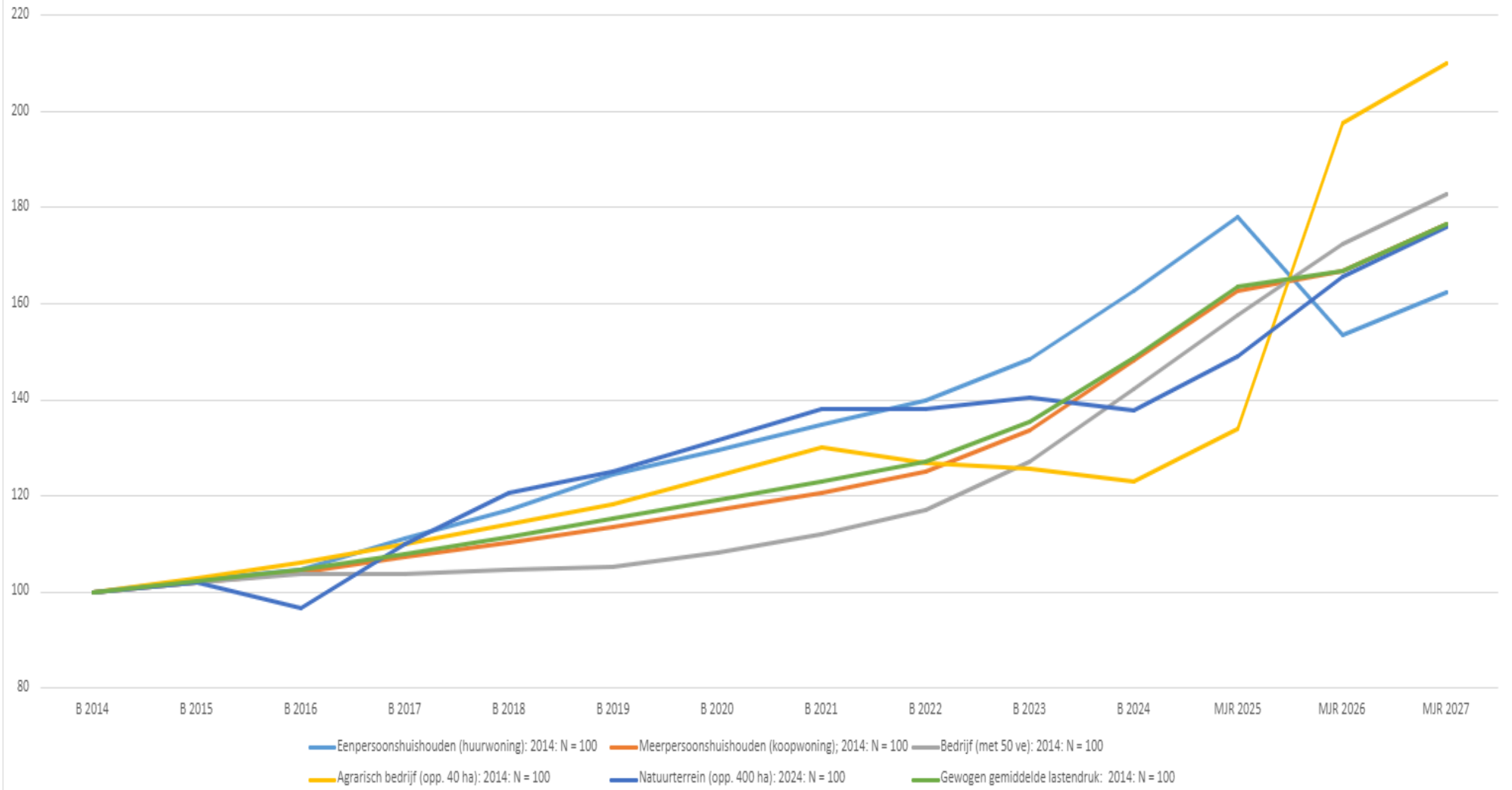
De gemiddelde lastendruk ontwikkeling is -/- 19,7% (voordelig) ten opzichte van de reguliere ontwikkeling van de gemiddelde lastendruk.

De agrarische bedrijven zouden te maken krijgen met een extra lastendrukontwikkeling van 41,2%, dit is te vertalen naar een hogere belastingaanslag van gemiddeld € 1.262.

Ontwikkeling van de gemiddelde lastendruk per belastingprofiel

In onderstaande grafiek is weer de ontwikkeling van de tarieven per 'profiel' weergegeven, sinds de start van Vechtstromen (2014). Uit deze grafiek blijkt met name een trendbreuk met de ontwikkeling van de eenpersoonshuishoudens en agrarische bedrijven.

Verloop ontwikkeling belastingtarieven per lastendrukprofiel (2014 = 100)

8. Samenvatting, conclusie en discussie

8.1 Samenvatting

De nieuwe methode voor de kostentoedeling (de methode Gebiedskenmerken) heeft als uitgangspunt dat de mate van dichtheid het belang van een belastingcategorie bij het werk van het waterschap tot uitdrukking brengt en daarmee ook het deel dat de belastingcategorie aan de kosten van het waterschap moet bijdragen.

De methode Gebiedskenmerken kent daarbij twee fasen. In de eerste, rekenkundige, fase bepaalt het waterschap op basis van de kenmerken inwonerdichtheid, dichtheid ongebouwd en natuurdichtheid de vier kostenaandelen en bandbreedtes voor de kostenaandelen van de belastingcategorieën. In de tweede, bestuurlijke, fase kan het waterschap met gebiedskenmerken de vier definitieve kostenaandelen bepalen.

Op voorhand zijn vijf scenario's voor een kostentoedeling uitgewerkt om inzicht te geven in mogelijke kostenaandelen voor de belastingcategorieën Ingezetenen, Ongebouwd, Natuur en Gebouwd én de financiële gevolgen voor de lastenontwikkeling.

Op basis van gebiedskenmerken kunnen de kostenaandelen voor Ingezetenen, Ongebouwd, Natuur en Gebouwd dus definitief worden bepaald, in afwijking van de berekende kostenaandelen (scenario 1). In met name de scenario's 3 en 4 worden deze gebiedskenmerken toegepast.

Waarbij in scenario 3 invulling is gegeven aan de bestuurlijke wens zoals verwoord in het bestuursakkoord om tot een gelijkmatige lastenontwikkeling te komen.

Onderstaande tabel geeft de kostenaandelen weer zoals deze nu zijn en een samenvatting van de 5 scenario's.

Belastingcategorie	Kostenaandeel (%) nu	Kostenaandeel (%) Rekenkundig scenario 1	Kostenaandeel (%) Ingezetenen 30% scenario 2A	Kostenaandeel (%) ingezetenen 30% scenario 2b	Kostenaandeel (%) Gelijkmatige lastenontwikkeling scenario 3	Kostenaandeel (%) Verhogen ongebouwd scenario 4
Ingezetenen	37,5	27,23	30	30	30,5	25
Ongebouwd	10,59	13,36	10,59	13,36	13,0	15,59
Natuur	0,22	0,23	0,23	0,23	0,23	0,23
Gebouwd	51,69	59,18	59,18	56,41	56,27	59,18

Onderstaande tabel geeft de gevolgen weer in procenten gemiddelde lastendruk per profiel en per scenario.

<i>Gevolgen in gemiddelde lastendruk</i>	Rekenkundig scenario 1	Ingezetenen 30% scenario 2A	ingezetenen 30% scenario 2B	Gelijkmatige lastenontwikkeling scenario 3	Verhogen ongebouwd scenario 4
Profiel					
Eenpersoonshuishoudens (huurwoning)	- 16,2%	- 11,8%	- 11,8%	-11,0%	- 19,7%
Meerpersoonshuishoudens (koopwoning)	- 2,0%	- 0,3%	- 1,9%	-1,7%	- 3,4%
Bedrijf (50 ve)	3,7%	3,7%	2,4%	2,3%	3,7%
Agrarisch bedrijf (opp. 40 ha)	23,0%	0,3%	22,8%	19,9%	41,2%
Natuur (opp. 400 ha)	4,8%	4,8%	4,8%	4,8%	4,8%

Onderstaande tabel geeft de gevolgen weer in euro's per profiel en per scenario.

Gevolgen in €	Rekenkundig scenario 1	Ingezetenen 30% scenario 2A	Ingezetenen 30% scenario 2B	Gelijkmatige lastenontwikkeling scenario 3	Verhogen ongebouwd scenario 4
Profiel					
Eenpersoonshuishoudens (huurwoning)	- € 29	- € 21	- € 21	- € 20	- € 35
Meerpersoonshuishoudens (koopwoning)	- € 9	- € 2	- € 9	- € 8	- € 16
Bedrijf (50 ve)	€ 197	€ 197	€ 124	€ 120	€ 197
Agrarisch bedrijf (opp. 40 ha)	€ 704	€ 11	€ 700	€ 610	€ 1.262
Natuur (opp. 400 ha)	€ 97	€ 97	€ 97	€ 97	€ 97

8.2 Conclusie

Het berekenen van de kostenaandelen voor de belastingcategorieën met de Methode Gebiedskenmerken (scenario 1) geeft sowieso een verandering van de kostenaandelen ten opzichte van de huidige kostentoedeling en heeft daarmee per definitie financiële gevolgen voor de lastenontwikkeling voor bepaalde groepen belastingbetalers.

De financiële gevolgen voor de lastenontwikkeling van de uitgewerkte scenario's komen met name terecht bij de eenpersoonshuishoudens en agrarische bedrijven.

8.3 Discussie en onzekerheden

Er zijn een aantal aandachtspunten relevant rondom het toepassen van gebiedskenmerken en het bestuurlijk definitief bepalen van de kostenaandelen.

Scenario 1 (rekenkundige uitkomsten kostentoedeling) betreft een "technische" uitwerking van de "methode gebiedskenmerken", exact zoals die in het wetsvoorstel aanpassing belastingstelsel, is aangegeven. Er is geen sprake van een politiek-bestuurlijke specificering vanuit het waterschap Vechtstromen. In scenario 2 wordt van de rekenkundige uitkomsten afgeweken. Deze afwijkingen hoeven naar verwachting niet gemotiveerd te worden door gebiedskenmerken.

In scenario's 3 en 4 wordt voor wat betreft de kostentoedeling, zodanig van de rekenkundige uitkomst (scenario 1) afgeweken, dat hiervoor een motivatie op basis van specifieke gebiedskenmerken nodig is. De weergegeven motivatie voor scenario 3 omschrijft een relatief grote inspanningen die het waterschap pleegt voor stedelijk waterbeheer en recreatie. In scenario 4 wordt als motivatie gebruikt dat het waterschap een relatief grote inspanningen verricht ten behoeve van de landbouw.

Echter, wat zijn nu gebiedskenmerken, welke gebiedskenmerken zijn kenmerkend (genoeg) voor het hele waterschapsgebied en het werk van het waterschap en hoe moeten de gebiedskenmerken nu precies worden toegepast om de kostenaandelen voor de belastingcategorieën te bepalen? Dit is bediscussieerbaar.

Zo kunnen de inspanningen die het waterschap verricht voor stedelijk waterbeheer worden toegerekend aan Ingezetenen vanuit het algemene belang van het kunnen wonen, werken, recreëren in het waterschapsgebied. Deze inspanningen kunnen echter ook worden toegerekend aan Gebouwd vanuit het belang van bescherming van hun eigendom tegen wateroverlast of watertekort. Het Gebouwd is voor het grootste deel immers terug te vinden in stedelijk gebied.

En als er een gebiedskenmerk is wat leidt tot bijvoorbeeld de verhoging van een kostenaandeel voor één belastingcategorie, hoe ga je dan om met de (automatische) verlaging van een kostenaandeel of kostenaandelen voor de andere categorieën. Ook dit is bediscussieerbaar. Het is niet (altijd) mogelijk om gebiedskenmerken te kwantificeren én dit is ook niet de bedoeling van een kostentoedeling. Het gebied van het waterschap kent daarbij ook een grote verscheidenheid wat het toepassen van gebiedskenmerken niet vereenvoudigt.

Het toepassen van gebiedskenmerken en het daarmee bestuurlijk definitief bepalen van de kostenaandelen is een bestuurlijk proces, waarbij het algemeen bestuur (kwalitatieve) afwegingen maakt en uiteindelijk op kwalitatieve gronden tot bepaling van de kostenaandelen binnen de bandbreedtes komt.

Het toepassen van gebiedskenmerken en het daarmee bestuurlijk wijzigen van de kostenaandelen moet tot slot niet te lichtzinnig worden opgevat. De kostentoedelingsverordening, waarin de kostenaandelen (en tariefdifferentiaties) worden vastgelegd, wordt voor inspraak van belanghebbenden voorgelegd. Het toedelen van de kostenaandelen moet daarbij kunnen worden uitgelegd en begrepen. Zeker als het verhogen van een kostenaandeel leidt tot uiteindelijk een verhoging van het belastingtarief.

Daarnaast kan de belastingrechter de kostentoedelingsverordening toetsen aan rechtsbeginselen als het beginsel van een zorgvuldige besluitvorming of het beginsel van een deugdelijke motivering (exceptieve toetsing). Als de belastingrechter van mening is dat de kostentoedeling niet aan deze beginselen voldoet, kan de belastingrechter de kostentoedelingsverordening buiten toepassing verklaren en de aanslag watersysteemheffing vernietigen. Dit laatste kan als uiterste consequentie hebben dat een aanslag watersysteemheffing niet wordt betaald en het waterschap geen inkomsten heeft.

Tot slot. De nu uitgewerkte scenario's voor een kostentoedeling zijn bedoeld als voorbeeld en om inzicht te geven in de financiële gevolgen. Voor het berekenen van de kostenaandelen is gebruik gemaakt van gegevens uit het belastingjaar 2023 (= peildatum). Als het wetsvoorstel tot aanpassing van het belastingstelsel wordt vastgesteld en op 1 januari 2026 in werking treedt, zal de nieuwe kostentoedelingsverordening worden vastgesteld in 2025. Voor het bepalen van de kostenaandelen zal dan gebruik worden gemaakt van de gegevens van het belastingjaar 2024. Dat kan leiden tot andere uitkomsten dan de nu berekende kostenaandelen. De verwachting is dat deze wijzigingen beperkt zijn.

9. Bijlage – Belastingprofielen

De ontwikkeling van de gemiddelde lastendruk wordt inzichtelijk gemaakt op basis van vijf ‘belastingprofielen’. Dit zijn belastingprofielen die zijn opgesteld door de Unie van Waterschappen en vervolgens iets zijn aangepast op basis van het werkgebied van waterschap Vechtstromen. Op die manier zijn de profielen meer representatief voor het werkgebied van Vechtstromen.

Op basis van deze gemiddelde belastingprofielen wordt berekend wat een belastingaanslag zou bedragen voor een gemiddeld huishouden/bedrijf/natuurgebied. Op die manier proberen we een zo zuiver mogelijke vergelijking te maken van de ontwikkeling van de lastendruk gedurende de jaren.

De volgende uitgangspunten liggen ten grondslag aan de profielen:

Belastingprofiel	Beschrijving
Eénpersoonshuishouden	Een persoon in een huurwoning
Meerpersoonshuishouden	Een huishouden van twee of meer personen met een koopwoning (WOZ: € 378.000)
Bedrijf	Een bedrijf met een pand in eigendom (WOZ-waarde van € 3,78 miljoen) en 50 vervuilingseenheden
Agrarisch bedrijf	Een agrarisch bedrijf met een WOZ-waarde van € 605.000. Daarnaast een oppervlakte van 40 hectare waarvan 1 hectare natuur. Een huishouden van 2 of meer personen
Natuurgebied	Een natuurgebied van 400 hectare natuurgrond

De verschillende profielen betalen o.b.v. bovenstaande uitgangspunten de volgende belastingsoorten:

Belastingprofiel	Zuiveringsheffing	Watersysteemheffing
Eénpersoonshuishouden	1 vervuilingseenheid	Ingezetenenheffing
Meerpersoonshuishouden	3 vervuilingseenheden	Ingezetenenheffing Gebouwd (over de WOZ-waarde)
Bedrijf	50 vervuilingseenheden	Gebouwd (over de WOZ-waarde)
Agrarisch bedrijf	3 vervuilingseenheden	Ingezetenenheffing Gebouwd (over WOZ-waarde) Ongebouwd (per hectare) Ongebouwd natuur (per hectare)
Natuurgebied	-	Ongebouwd natuur (per hectare)